

MARIDALEN

1984-85

V. Roe 1982

Måltrost

Maridalen 1984/85.

Referanseangivelse: Maridalens Venners årsskrift 1984/85.

Publiseringsår: Sommeren 1985.

Utgiver: Maridalens Venner.

Ansvarlig redaktør: Sheldon Reinholdt.

Omslagsbilde: Det vakre tunet på Liggeren fotografert med fjernobjektiv fra toppen av Godlenna - stien mellom Øyungen og Korsmomyra. (Foto:forf.våren 1985)

Innhold

Formannen og redaktøren har ordet	2
Ny kamp om Maridalen ? !	3
Maridalsspillet 1985. "Sancthansnatten" av H. Ibsen . .	6
St.Margaretha-kirken og Maridalsspillene	8
Gang-/sykkelvei i Maridalen	10
Forslag om landskapsvernområde i Maridalen	14
Disposisjonsplan for Maridalen	15
Planutvalgets vedtak om disposisjonsplan	17
Da Vaggestensnissen møtte Skarsnissen	18
Livet på "Helgheim" 1950 - 55	21
Brenna ved Godtølbekken	29
Maleren Johan Chr. C. Dahl	31
"Maridalen". Et maleri av J. Chr. C. Dahl	32
Liggeren - en av de eldste plassene i Nordmarka	35
På skolevei med gråpapir og kullstift	37
Ca. 400 mill. år gamle graptolitter ved Korsmomyra . .	42
Vaggesteinkollen skogreservat og områdets sjeldne sopper	46
Rettelse av artikkel om orienteringsløp	49
Vedrørende skogsdriften i Maridalen	49
Gunnar Frydenlund - en naturvenn av Maridalen i 52 år .	51
Årsberetning for Maridalens Venner 1984	61
Regnskapsåret 1/11-1983 - 31/10 1984	64
Styrets sammensetning m.m. på omslagets innside	

Maridalens Venner er 15 år (1970-1985)

FORMANNEN OG REDAKTØREN HAR ORDET:

Den oppmerksomme leser vil raskt oppdage at dette i år er samme person på samme måte som Viggo Ree hadde begge verv i fjor. Ingen av oss har vel i utgangspunktet ønsket denne dobbeltfunksjonen, men tilgangen på personer med kompetanse og kapasitet har gjort at styret har funnet at dette måtte bli den beste løsningen for foreningens virksomhet.

Vi har begge bevisst lagt opp til en redaksjonell linje hvor historisk stoff kombineres med dagsaktuelle problemer for derved forhåpentligvis å få flere interessert i Maridalens fortid, nutid og fremtid.

HVILKE MAL HAR MARIDALENS VENNER ?

I formålsparagrafen er arbeidsoppgavene fastlagt :
 "Foreningens formål er å bevare Maridalens nåværende bebyggelse og miljø. Den vil arbeide for å bevare dalens særegne karakter og forhindre rivning av nåværende bebyggelse. Den vil videre arbeide for å øke interessen for dalen som friluft- og rekreasjonssted for innbyggerne i Oslo og omegn. Foreningen vil arbeide for å hindre forurensning og tilsøpling av dalen og verne om ting av historisk og kulturell verdi. Foreningen vil søke å samarbeide med myndigheter, grunneiere, dalens velforeninger, organisasjoner og skoler. - - -"

MARIDALENS VENNER ARBEIDER MED MANGE SAKER.

Formålsparagrafen forplikter styret til et vidt arbeidsfelt, og de mest aktuelle sakene vil fremgå av fjorårets og nærværende årsskrift.

Styret oppnevner også halvparten av styremedlemmene til "Maridalsspillet", som er blitt en årlig kulturfaktor av rang.

Foruten den kjente boken "Kom til den fagre Maridal", som kom ut i 1972 og som vi gjerne kunne tenke oss å ajourføre og gi ut på nytt, gir vi hvert år ut et årsskrift.

Årsskriftet i fjor, 1983/84, var også på 64 sider og hadde disse hovedartikler :

"Øystein Moe - en av Maridalens siste originaler"

"Skifabrikk i Maridalen"

"Orientering - økende aktivitet i Maridalen"

"På oppdagerferd til Tømte"

"Maridalsveien - Oslos nye idrettsbane"

"Botanikken i Maridalen"

"Skogsdriften i Maridalen sett i relasjon til dyrelivet og naturvernet"

BLI DERFOR MEDLEM AV MARIDALENS VENNER !

Medlemstallet økte i 1984 med ca.25 % til ca. 600.

Medlemsskap tegnes ved å sende kr. 25,- til

MARIDALENS VENNER, MARIDALEN, 0890 Oslo 8

POSTGIROKONTO 2 08 46 97.

Straks får en tilsendt årsskriftet for i år (1984/85) Sender en kr. 40,- får en også fjorårets (1983/84)

Juli 1985. Sheldon Reinholdt

Ny kamp om Maridalen?!

Av Sheldon Reinholdt

ET TILBAKEBLICK

Da Maridalens Venner ble stiftet 9.juni 1970, altså for 15 år siden, var det som en sterk og spontan reaksjon på Oslo-politikerens og kommunale etaters omfattende rivningsplaner for gårds- og beboelseshus i Maridalen. Vår forening medvirket antagelig sterkt til at planene ble revidert og at det man mente ville føre til en rasering av bygdemiljøet og kulturlandskapsverdier ble stanset. Opinionen maktet altså å endre myndighetenes holdninger og planer, selv om disse hadde så aktverdige begrunnelser som hensynet til byens drikkevann.

Etter at Oslo senere fikk sitt store og moderne vannrenseanlegg på Kjelsås og det er konstruert nye og tette kloakktanker og filterrenseanlegg for privathus, har myndighetene kunnet lempe på sine restriksjoner, slik at nybygg og moderne sanitæranlegg er blitt tillatt i Maridalen, dog bare på tidligere eiendommer.

Men folketallet i disse områdene har likevel gått ned fordi antall medlemmer pr. husstand har sunket, som i resten av landet. Dessuten har kommunen avviklet en del bolighenheter på egne eiendommer.

Befolkningsnedgangen er dessuten ytterligere forsterket på grunn av Oslo kommunes krav overfor Forsvaret. I 1960-årene ble det inngått en avtale hvor Forsvaret innen slutten av 1980-årene skal ha avviklet mest mulig av sin bosetning og virksomhet i Skar militærforlegning. Bakgrunnen for kommunens krav har vært hensynet til byens vannforsyning.

Og selvsagt må hensynet til storbyens drikkevann prioriteres foran alle andre interesser.

Men sett fra et lokalmiljø-synspunkt er dette en særegelig utvikling; like bedrøvelig som avfolkingen av mange små samfunn ellers i Norge.

Maridalens Venner beklager denne utviklingen og ønsker at den spredte gårdsbebyggelsen og villa-konsentrasjonen lengst nord i dalen sammen fortsatt skal danne et levedyktig lokalsamfunn.

Dette er en viktig forutsetning for kulturlandskapet. En avfolket dal med tilplantete jorder er vi ikke interessert i.

På den annen side har vannrestriksjonene vært årsaken til at Maridalen har blitt liggende omtrent uendret i mange årtier.

De store tekniske inngrep som har forandret Oslo og Aker til et storbyområde i raskt tempo de siste 40 år, har gått Maridalen forbi. Storbymenneskets ønske og behov for tidløse verdier har kunnet tilfredsstilles i opplevelsen av et tilnærmet unikt kulturlandskapsområde.

Per Øyvind Heradstveit sa i et kåseri på Grefsen i fjor at når han virkelig ønsket å imponere blaserte utenlandske gjester, tok han dem med opp i Grefsenåsen og lot dem se innover Maridalen. Det synet gjorde mer inntrykk på dem enn det meste hovedstaden ellers kunne by på.

Det må være en topp-prioritert oppgave å gi dette lille området et varig vern.

Miljøverndepartementets brev av 15/4 d.å. er derfor et initiativ vi hilser med største glede og tilfredshet.
(Se s. 14)

PLANUTVALGETS REVOLUSJONERENDE VEDTAK.

Men hva skjer så ?

21/6 d.å. gjør Planutvalget et vedtak som gir muligheter for en helt annen fremtid for Maridalen enn noen hittil har tenkt kunne være mulig. (Se s. 17)

I 3. avsnitt i vedtakets punkt 1 sies det at : " - - Det må være et mål å opprettholde og utvikle (Understreket av red.) Maridalen som et levende bomiljø, - - "

Når man ser dette i sammenheng med vedtakets punkt 2, må det oppfattes som at Planutvalget kan tenke seg Maridalen som et byutviklingsområde med Maridalsvannet opphevet som byens største drikkevannsreservoir.

Dette er en svært dristig tanke, særlig når en tar i betraktning de sterke reaksjoner som forskjellige forslag til marka-grense-endringer ble møtt med de den nyeste kommunale langtidsplan ble diskutert i vinter. Marka-grensen går syd for Maridalsvannet.

Punkt 3 i vedtaket synes også underlig i relasjon til at det er Oslo kommune som har presset Forsvaret til nærmest nedleggelse av virksomheten på Skar. Nå ønsker man altså fornyet aktivitet. Men hva slags ?

En byutvikling av Maridalen innebærer at jordbruk og gårdsdrift blir borte fra dalen til fordel for andre interesser.

At vern av Maridalen er av minimal interesse for Planutvalget, synes ganske klart ut fra hovedtendensene i vedtaket.

KOMMUNALE MYNDIGHETERS HASTVERK ?

Det har lenge vært forholdsvis stille omkring Maridalen, når en ser bort fra forsøkene på å få anlagt en golfbane og en tur- og sykkelvei. (Se s. 10)

Men i løpet av vel 2 måneder, fra 15/4 til 21/6 d.å. synes noen å ha fått hastverk med å forandre dalen.

Miljøverndepartementets brev av 15/4 til Stadsfysikus i Oslo og Fylkesmannen i Oslo og Akershus hvor man ber om at

et forslag til verneplan må bli utarbeidet, ser ut til å ha vært startskuddet.

Kort tid etter vedtok nemlig Bydelsutvalg 40 - Marka en henstilling til kommunen hvor man ba om at det måtte bli utarbeidet en disposisjonsplan for Maridalen. Bydelsutvalg 40 består av representanter for Oslos utkantområder (Sørkedalen, Nordmarka, Maridalen, Solemskogen/Lillomarka og Østmarka). Maridalens representanter er et lite mindretall.

HVA ER FORSKJELLEN PÅ EN VERNEPLAN OG EN DISPOSISJONSPLAN ?

Dette spørsmålet mente styret i Maridalens Venner trengte en avklaring og inviterte bydelsutvalgsrepresentantene for Maridalen og styret i Maridalen Vel til et felles orienterende møte 22/5. Som sakkyndige møtte avd.arkitekt G. Hoel fra Byplankontoret og konsulent K. Sandaas fra Helsrerådet. Det ble en interessant aften for de 17 fremmøtte.

Kunnskapene om verneplan kontra disposisjonsplan var stort sett minimale hos alle bortsett fra de 2 sakkyndige.

I korthet ble en disposisjonsplan definert som en kommunal plan hvor man "grov"-disponerer et større område til forskjellige formål før man lager mer detaljerte reguleringsplaner. De kommunale myndigheter kan når som helst vedta endringer i disposisjonsplaner, som ikke er juridisk bindende.

En verneplan ble definert som en plan som vedtas av statlige myndigheter for å verne noe som ansees nasjonalt verdifullt. En slik plan for Maridalen vil være langsiktig og bevare dalen tilnærmet slik vi opplever den idag. Den vil ikke være til hinder for opprettholdelsen av lokalsamfunnet. En vedtatt verneplan kan bare endres av statlige myndigheter.

MARIDALENS VENNER PROTESTERER MOT "HASTVERKET".

2 dager før Planutvalget skulle behandle forslaget om en disposisjonsplan for Maridalen (21/6) fikk vi tilfeldigvis kjennskap til det og fikk levert vår protest dagen før møtet. (Se s. 15)

Vi argumenterte mot at det ble fattet et disposisjonsplanvedtak før dalens befolkning og andre høringsinstanser hadde fått informasjon om hva en disposisjonsplan kontra en verneplan innebar. Samtidig tilbød vi vår assistanse ved informasjonsopplegg.

Som konklusjon ba vi om at saken ble utsatt.

Men vi ble ikke hørt.

HVA VIL SKJE NÅ ?

Man må regne med at krefter er i sving for å få stadfestet Planutvalgets disposisjonsplanvedtak på høyere politisk nivå i Oslo. Ut fra det som er beskrevet ovenfor mener vi at hverken dalens befolkning eller verneinteresser er tjent med en slik utvikling.

Juli 1985

Maridalsspillet 1985

«Sancthansnatten» av Henrik Ibsen

Av Peter Sollié

For tolvte gang setter vi i år opp et spill i ruinene, og for første gang tar vi utgangspunkt i et stykke skrevet av vår mest kjente forfatter Henrik Ibsen. Han var bare 24 år gammel da han i 1852 skrev "Sancthansnatten". Henrik Ibsen hadde fått et tilbud fra Ole Bull i 1851, som nettopp hadde grunnlagt Bergens norske Theater, om å komme dit og assistere teateret som dramatisk forfatter. Hvert år ble det deretter oppført et nytt stykke av ham på teateret stiftelsesdag 2. januar. Dette skjedde første gang 2. jan. 1853 og stykket het "Sancthansnatten".

"Sancthansnatten" er en lite oppsatt eventyrkomedie, som er full av intriger, misforståelser og vittigheter. Henrik Ibsen tok selv avstand fra stykket, men det kan vise seg at det passer bedre inn i vår tid enn i hans. Dessuten, og det er viktig, stykket vil egne seg umåtelig mye bedre på en friluftscene, som i Maridalen, enn på en innendørs teater-scene, for handlingen foregår kun ute. Der er vann, skog og eng og noen spredte gårdsbruk i omegnen, og der er "sancthansbålet" med de forelskede par som svermer omkring. Riktignok antyder ikke Ibsen noen kirkeruin i Maridalen, men den frihet tar vi oss å innpasse stykket i de faktiske omgivelser som vi har.

"Sancthansnatten" inneholder ni roller som blir fordelt på følgende seks skuespillere: Minken Fosheim, Wenche Medbøe, Hilde Olaussen, Magne Olav Brevik, Even Stormoen og Sverre Wilberg. Instruktør er Trond Brønne fra det Norske Teater og Eivind Dahl har påtatt seg scenegrafien og kostymene.

SPILLEPLAN FOR "SANCTHANSNATTEN" 1985 :

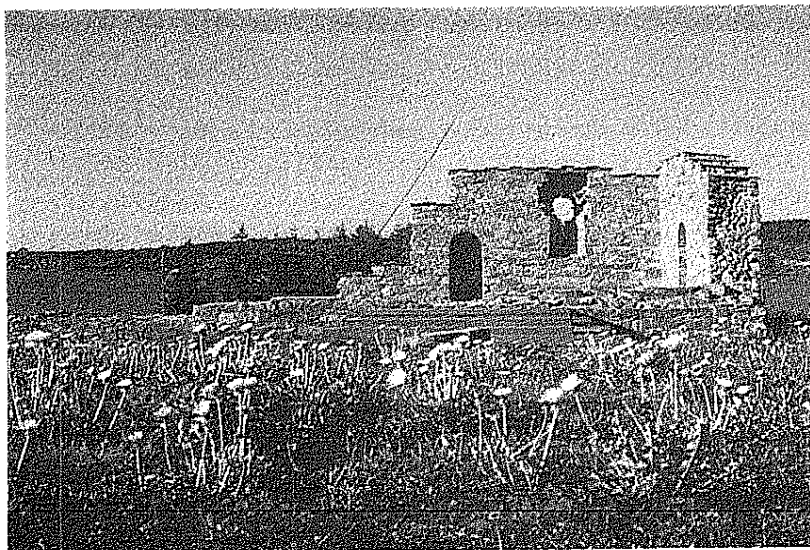
Premiere	Lørdag	17.august kl. 1600	
	Søndag	18. " "	1300 og 1600
	Tirsdag	20. " "	1715
	Torsdag	22. " "	1715
	Lørdag	24. " "	1600
Avslutning	Søndag	25. " "	1300 og 1600

Billettpriser: Voksne kr. 50,-
Barn og pensjonister kr. 25,-
Hele familien kr. 125,-

Billetten kjøpes på stedet og hos
"Ticket Master" hos Tanum på Karl Johan

Transport: Buss nr. 18 fra Oslo Sentralbanestasjon på
hverdager med 30 minutters rute
og fra Vippetangen på søndager med 20
minutters rute over Skippergata, Storgata,
Sagene kirke helt fram til Margarethakirken

Vi ønsker alle Maridalens venner hjertelig velkommen til
en spesiell "Sancthansnatt" i august.

St. Margaretha-kirken og Maridalsspillene

Av Per Sollie

Siden det 13. århundre har hun ligget der, Margaretha-kirken i Maridalen, en gang en staselig kirke i en liten utkantbygd, nå en pittoresk ruin som speiler seg i en storbys vannreservoir. Meget må hun ha opplevet: Den stolte kirkebyggeren fra omkring 1250. Han hadde lært sine lekser på sydlige breddegrader, for det var ikke akkurat kristendommen som preget de gamle vikinger. Det var en strid å få omvendt "hedningene" som trofast holdt på sine gamle guder. Ikke var det lett å rydde ut gammel overtro og tradisjoner. Stykket "Kirkebyggeren" som omhandler denne epoken, hadde sin urpremiere i 1979 og ble igjen satt opp i 1982.

I årene 1349-1352 fikk hun oppleve vår tidsregnings største tragedie. Pesten raste over Europa og hadde heller ikke sansen for bevaring av en lokalbefolkning i denne avsidesliggende dalen. Denne epoken blir skildret i en utrolig fengslende og spennede oppsetning, "Svartedauen", som hadde urpremiere i 1974, og som senere er oppført fire ganger. Med farsotten kom nedgangstidene, men bygda gjenreiste seg på 15-hundretallet, og kirken fikk muligens oppleve reformasjonens svindel. Martin Luther var sikkert ikke enig i dansk-kongens framferd da Luther mente at kirken ikke skulle eie jordiske rikdommer. Folkets offergaver til kirkene i form av kirkesølv ble bokstavlig talt ranet fra dem og brukt som "smøring" i krigsmaskinereiet. "Kirkesølvet" omhandler kongens brutale behandling av de fattige og vergeløse bøndene. Stykket hadde urpremiere i 1981 og ble igjen satt opp i 1984.

Disse tre omtalte teaterstykkene tilhører alle den mektige trilogien til Carl Fredrik Engelstad. De omhandler Maridalens historie, dens liv og folk i Middelalderen. -

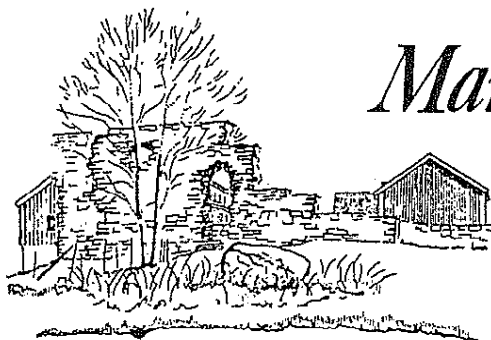
Nye nedgangstider kom. De var preget av krig, sult,

fattigdom og sykdom. Trøstesløst måtte Margarethakirken oppleve sitt forfall. En tid fungerte hun som steinbrudd - bøndene bygde kjellere under sine hus. Det var nok her på steinbruddet at eventyrsamlerne Asbjørnsen og Moe spiste sine nistepakker mens de speidet utover Maridalsvannet og gjorde sine notater. Mange av deres eventyr er samlet i områdene rundt Nordmarka. Her fikk de sikkert også melk på gården Kirkeby. Mon tro om ikke Edvard Munch også satt her og malte Øvre Kirkeby noen tiår senere, spiste nisten sin og fikk melk fra gården?

Nedverdiggende må hun ha følt seg, St.Margaretha, da steinrøysa fikk et overbygget kor og fungerte som potetkjeller for Kirkebygårdene, - vel, det var i allefall noe matnyttig. Etter århundreder med ydmykelser ble ruinene møyssommelig restaurert i 1920-og 30 -årene og ståri dag fram i all sin bevarte sjarm. Fantasien får fart på seg når en begynner å gruble på hennes livshistorie. I dag er hun selv-sagt fredet under riksantikvarens beskyttende vinger, men som teaterscene har hun siden 1974 hatt en ærefull funksjon og trukket tusentalls skuelystne til Maridalen. "Fanbrev" fra Australia og positiv omtale i et Italiensk tidsskrift er noe av fasiten etter vel 10 års Maridalsspill.

= = = = =

For den som vil studere Carl Fredrik Engelstads skuespill nærmere kan vi opplyse at de ble utgitt på Aschehougs forlag i 1981 under tittelen " Tre Maridalsspill". ISBN 82-03-10646-3 Centraltrykkeriet.

Maridalens Venner

MARIDALEN

Oslo 8

Postgiro: 2084697

Chr. Bank og Kreditkasse

6080.20.03326

Maridalen, den...11. april 1985.

Oslo bygningsråd
Trondheimsvn. 5
0560 Oslo 5.

VEDR.: GANG-/SYKKELVEI I MARIDALEN (Strekningen Brekke-Kapellet).

La meg innledningsvis opplyse at foreningen Maridalens Venner, ble stiftet i 1972 og har 600 medlemmer, herav 25% medlemsøkning i 1984.

Vi har fått kjennskap til at det arbeides med konkrete planer for en asfaltert vei i 2,5-4 meters bredde mellom Brekke og Kapellet og som vesentlig skal ivareta friluftsinnteresser. Saken har vært behandlet på foreningens styremøte 13.3.d.å.

Vi vil, ut fra foreningens formålsparagraf, først på prinsipielt grunnlag protestere mot et så omfattende teknisk inngrep i Maridalens kulturlandskap. Derneft vil vi, på grunnlag av de opplysninger vi i øyeblikket får over, argumentere mot de begrunnelser og synspunkter som fremkommer i:

1. Skogvesenets brev til Byplankontoret av 19.11.81.
2. Oslo bygningsråds "Prinsippavklaring av trasévalg for gang-/sykkelvei i Maridalen".
(Saksdokument til sak 39 i rådets møte 3.6.83.)
3. Byplankontorets brev til Teknisk rådmann av 16.9.83.
4. Muntlige opplysninger fra Oslo veivesen i mars d.å.

Vi er kjent med at trasévalget er tatt opp til ny vurdering etter en befaring høsten 1984.

Vår argumentasjon mot prosjektet er følgende:

A. Den formelle saksprosedyre.

Vi vil hevde at byplankontoret v/byplansjefen ikke har anledning til å fastsette/godkjenne en trasé for en vei av denne art under henvisning til generalplanvedtekt for Oslomarka, stadfestet 18.11.81

Det tekniske inngrepet er så omfattende at veien må behandles som en reguleringsplansak med ny behandling i bygningsrådet og deretter i andre folkevalgte organer som formannskap og bystyre samt til slutt stadfestelse i Kommunal-og arbeidsdepartementet.

Siden Maridalen er et så unikt område at det er høyst aktuelt å få fortgang i de påbegynte forberedelser til en verneplan for dalen, må saken vel også forelegges Miljøvern-departementet.

B. En behovsanalyse for en ny vei.

Det er ikke foretatt noen "trafikktelling" som begrunner den foreslåtte veien langs øst-eller vestsiden av Maridalsveien. Men ut fra godt kjennskap til de lokale forhold mener vi å ha dekning for nedenstående synspunkter:

1. Fastboende.

Av fastboende, hvis behov en i første rekke må ta hensyn til, finnes det i alt ca. 8-10 langs prosjektstrekningen. Disse har ikke behov for noen turvei. Når disse skal forflytte seg innenfor distriktet eller inn og ut av det, er det nødvendig med buss eller privatbil.

Turistene fra byen er av flere slag:

2. Ski-og fotturister.

I stort antall bruker disse buss eller bil til de store parkeringsplassene v/ Låkeberget, Hønefoten, Skar og Movassbakken. Herfra sprer de seg inn i skogsterrenget langs løyper/stier og skogsbilveier.

Parkering i mindre omfang foregår også på lovlige og ulovlige steder, men vi er overbevist om at uhyre få er interessert i å starte ski-eller fotturer ved Brekke for å ferdes parallelt med Maridalsveien helt opp til Kapellet.

3. Joggere.

er det blitt en del av i den senere tid til alle døgnetts tider og det meste av året. Men de er ikke så mange. Så langt vi kjenner forholdene kommer de antagelig vesentlig fra Korsvoll-Tåsen-Brekke. Noen bruker bil til Brekke og parkerer der. De burde selv innse faren ved å løpe langs Maridalsveien og andre veier uten fortau.

4. Rulleskiløperne

er også en ny liten gruppe som kan være en fare for seg selv og andre, når de har parkert på Brekke og bruker Maridalsveien som treningsbane helt opp til Skar.

5. Tursyklistene

er heller ikke mange. De finnes helst i godværsdager vår og høst, og ved Hamneren tar de fleste opp Nordmarskveien.

6. Racersyklistene

benytter Maridalsveien som treningsbane helt opp til Skar. Dette er farlig trafikkantgruppe når de holder så stor fart og er flere i følge. De er helt uinteressert i en gang-/sykkelvei som vil være for smal selv 4 meter bred.

Sammenheng:

Ut fra det som er sagt ovenfor vil en gang-/sykkelvei muligens være av interesse for en mindre gruppe joggere, rulleskiløpere og tursyklister, men bare hvis den er bred og har høy teknisk standard.

Vi synes derfor det er meningsløst med et veiprosjekt til 5,5-6 mill. kroner (iflg. Veivesenet) når brukergruppen samlet er så liten og anlegget dessuten vurderes på bakgrunn av de konsekvenser vi nå vil beskrive:

C. Endringer av landskapet og landskapsopplevelsen.

Det er helt klart at en ny fritidsvei av denne størrelsesorden langs Maridalsveien vil oppleves som at Maridalsveien delvis er bygd om til "motorvei", særlig der den skal følge nåværende vei over dyrket mark.

En vei, bred eller smal, som følger terrenget, kan være en estetisk opplevelse. Men en ekstra vei, som bukter seg til og fra den gamle og i forskjellig plan, er en forvirrende og uestetisk opplevelse.

Utsikten fra Låkeberget og Skjervnenbakken, over vannet mot strekningen Hammeren - Kirkeruinene vil skjemmes av store fyllinger ut i Maridalsvannet på 3-4 steder. Skogen, som skjuler veien på denne strekningen, vil stort sett bli borte.

D. Verneområdene Kirkeruinene og Lautabekken.

1. Det virker ganske utrolig at kommunale myndigheter etter befaringer seriøst vurderer et fritidsveiprosjekt som vil ligge få meter fra det kjente kulturminnet som restene av Margaretha-kirken fra 1100-tallet er. Det synes umulig å tenke seg at Byantikvaren og Riksantikvaren vil akseptere en tilleggsvei som vil oppleves som en sterk utvidelse av den gamle.

2. Rett nord-øst for kirkeruinene passerer Maridalsveien Lautabekken utløp. Oslo Helseråds kontor for natur- og miljøvernsaker ga i 1984 ut resultatet av en omfattende botanisk undersøkelse i Maridalen. Av 85 steder som ble grundig undersøkt, er området rundt dette bekkeutløpet et av de 6 som utpekes som spesielt og verneverdig p.g.a. vegetasjonen. Også dyrelivet vil bli påvirket når et slikt spesielt sumpområde endres ved veifyllinger, hogst og drenering. Det virker mot all sunn fornuft å gripe teknisk inn i området med veifyllinger i byens drikkevann for å få fram en turistvei av minimal behovsverdi.

E. "Sløsing" med kommunale midler.

Det er allerede antatt at denne nye veien vil koste 5,5-6 mill. kroner for ca. 4,5 km inklusiv ? en ny ekstra bro ved Hammeren. Dette gir en utgift på kr. 1.200,- pr. meter som siden skal vedlikeholdes og brøytes om vinteren.

Siden det i saksdokumentene sies at veien skal være opplyst sammen med Maridalsveien og at belysningen langs denne ligger vekselvis på begge sider av veien, må antagelig belysningen helt eller delvis legges om til ny og sterkere belysning. Disse utgiftene kommer da trolig i tillegg.

F. Vurdering av de alternative traseer.

1. I skogvesenets brev av 19.11.81 er 3 alternative traseer for strekningen Brekke-Hammeren vurdert med tallverdier. Vi vil påstå at denne analysen er villedende og delvis feil. Alternativ III (Brekke)-Grinda-Skjervnen (Låkeberget) er minst likeverdig med I og II. Punkt 7 om å begrense inngrepene bør få verdien 3 fordi traseen ikke berører dyrket mark og stort sett følger kraftlinjen. Inngrepene

er derfor ikke større for alternativ III enn for de 2 andre.

Punkt 9 om effektiv brøyting bør få verdien 3 fordi alternativ II kan brøytes like effektiv som de 2 andre alternativene.

Punkt 10 om asfalt bør få verdien 3 fordi alternativ III selvsagt også kan asfalteres.

Punkt 11 om mørketiden-lys bør få verdien 3 fordi en enkel belysning langs denne traseen antagelig er rimeligere enn omlegging av belysningen langs Maridalsveien.

Derved blir tallverdien på trase III 29 og ikke 22. Og traseen blir minst likeverdig med de 2 første som har 28 og 27 poeng.

2. Utgiftene ved de 3 alternativene er ikke vurdert. Det må også ha betydning. Og siden ca. $\frac{1}{3}$ av strekningen Brekke-Hammeren er skogs-og turveien Låkeberget-Hammeren, må utgiftene bli sterkt redusert ved alternativ III.

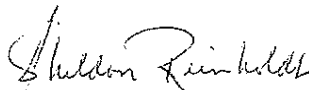
Våre konklusjoner.

Prinsipielt.

1. Det bygges ingen gang-/sykkelvei langs Maridalsveien mellom Brekke og Kapellet. Prosjektet skrinlegges på bakgrunn av argumentene ovenfor.

Subsidiært.

2. En eventuell turvei legges fra Brekke og/eller fra Grinda langs kraftledningen til Låkeberget parkeringsplass og knyttes sammen med den eksisterende grusvei derfra til Hammeren.
Derved har fotgjengere, joggere, tursyklister og eventuelt rulle-skiløpere (hvis asfaltering) fått et alternativ til Maridalsveien. Fra Hammeren sprer trafikantene seg på en rekke veier.
3. Hvis heller ikke vårt alternativ 2 ovenfor finnes akseptabelt, bør et helt nytt alternativ vurderes, nemlig et vanlig fortau langs Maridalsveien. Bredden kunne være ca. 1,5 m. og fortau burde antagelig ligge langs veiens vest-side uten å beskjære eiendommen Skogly eller komme nærmere Salmakerstua enn veien nå går. Enkelte steder er det ledig veigrunn p.g.a. stor veibredde.
Dette alternativet griper ubetydelig inn i landskapet, tilfredstille alle aktuelle brukergrupper og er det absolutt rimeligste.

Sheldon Reinholdt

formann

Grefsenvn. 62, Tlf. priv.: 22 61 71
0487 Oslo 4. Tlf. arb.: 28 14 00

Kopi sendt:
Veivesenet
Vann-og kloakkesenet
Helserådet, natur og miljøvernkontoret
Skogvesenet
Teknisk rådmann
Kommunikasjonsrådmannen

Byantikvaren
Riksantikvaren
Maridalen vel
Bydelsutvalg 40 - Marka
Kommunal-og arbeidsdepartementet
Miljøverndepartementet

DET KONGELIGE MILJØVERNDEPARTEMENT

KONTOR: MYNTGT. 2 - TLF. 11 90 90 - RIKSTELEFONER OG FJERNVALG TLF. (02) 41 90 10
TELEKS 18990 env n
POSTADRESSE: POSTBOKS 8013, DEP., OSLO 1

Stadsfysikus i Oslo
Fylkesmannen i Oslo og Akershus

Deres ref.

Vår ref. (bes oppgitt ved svar)
85/3889-1 N LE/SST

Dato 15.Apr.1985

FORSLAG OM LANDSKAPSVERNOMRÅDE I MARIDALEN

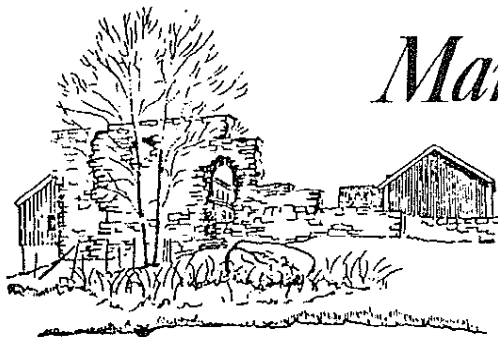
Vi viser til møte i Miljøverndepartementet 27.2.85 mellom representanter for Stadsfysikus i Oslo, fylkesmannen i Oslo og Akershus og Miljøverndepartementet der spørsmålet om vernestatus for Maridalen ble diskutert.

Departementet er enig i at Maridalen kvalifiserer for et vern som landskapsvernområde etter naturvernloven. Vi vil be om at Stadsfysikus i samråd med fylkesmannen i Oslo og Akershus arbeider videre med forslaget om landskapsvernområde i Maridalen med tanke på å kunne sende et slikt forslag til høring innen rimelig tid. Vi gjør oppmerksom på at verneforslaget med verneregler må godkjennes av departementet før det kan sendes til høring.

Med hilsen

Peter Johan Schei
Peter Johan Schei e.f.
byråsjef

Lars Erikstad
Lars Erikstad

Maridalens Venner

MARIDALEN
Oslo 8

Postgiro: 2084697
Chr. Bank og Kreditkasse
6080.20.03326

Maridalen, den 20. juni 1985.

Planutvalget
c/o Finansrådmannens kontor
Rådhuset
Oslo 1.

VEDR.: DISPOSISJONSPLAN FOR MARIDALEN.

Maridalens Venner har i dag fått kjennskap til at Planutvalget i sitt møte fredag 21.6.d.å. som sak 19 skal ta standpunkt til et forslag om utarbeidelse av en disposisjonsplan for Maridalen.

Maridalens Venner, som har 600 medlemmer, hvorav vel 350 er bosatt i postdistriktene 4 og 8, og som hadde ca. 25% medlemsøkning i 1984, vil innstendig be om at Planutvalget på det nåværende tidspunkt ikke fatter vedtak om utarbeidelse av en disposisjonsplan for Maridalen.

Vi begrunner vår henstilling med følgende:

1. Etter at Bydelsutvalg 40 fattet vedtak om å be om en disposisjonsplan for Maridalen, ble det holdt et informasjonsmøte 22.5.85 i regi av Maridalens Venner. Emnet var: "Hva er forskjellene mellom en disposisjonsplan og en verneplan for Maridalen". Til å orientere om emnet og svare på spørsmål møtte disse sakkyndige: Avd.arkitekt Gudmund Hoel (Byplankontoret), som har vært saksbehandler for Sørkedals-planen og konsulent Kjell Sandaas (Helserådets natur-og miljøvernkontor).

De som var invitert for informasjon, møtte med følgende representasjon:

Distriktsutvalget for Maridalen	
(Medlemmer av Bydelsutvalg 40)	: 4 stk.
Maridalens Vels styre:	5 "
Maridalens Venners styre:	6 "

I løpet av kvelden ble det helt klart at de 15 som skulle informeres hadde meget mangelfulle kunnskaper om hva henholdsvis en disposisjons-og verneplan innebar av konsekvenser for Maridalen. De sakkyndige syntes enige om at Maridalen og Sørkedalen ikke kan sammenlignes fordi Maridalen i første rekke har vært og fortsatt vernes gjennom vannrestriksjonene som er nødvendige for byens vannforsyning.

Dernest har Maridalen natur-og kulturlandskapskvaliteter som langt overstiger andre deler av byen.
Konklusjonen på de sakkyndiges redegjørelser må sies å være at gjennom en verneplan for Maridalen kunne alles interesser imøtekommes. Vannforsyningen ville få ytterligere vern og kulturlandskap - og naturvernønskene bli bedre sikret enn i dag. Endelig ville planen innebære en disposisjonsplan som fritok lokalbefolkningen fra den utrygghet de føler i dag og derved bidra til å bevare et levedyktig lokalsamfunn.

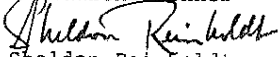
2. Vi tillater oss å hevde at Bydelsutvalg 40 ikke kan opptre på vegne av Maridalen i en så viktig sak som dette, selv om de formelt også representerer Maridalen. Deres geografiske område er så stort at det omfatter altfor mange spesielle delinteresser. Vi vil hevde at det er lokalbefolkningen i Maridalen samt deres primære representasjonsorganer Maridalen Vel, Distriktsutvalget og Maridalens Venner som må be om den plan de ønsker. Vårt informasjonsmøte avdekket minimal kjennskap til det generelle innholdet i en disposisjonsplan og en verneplan og de mulige forskjeller. Det er derfor nødvendig med omfattende informasjonsvirksomhet for Maridalens befolkning før den og dens representative organer gir uttrykk for hva slags plan de ønsker for dalen. Maridalens Venner deltar gjerne i informasjonsopplegg.
3. Endelig vil vi hevde at det ville være meget uheldig og unødvendig om Planutvalget nå fattet vedtak om utarbeidelse av en disposisjonsplan for Maridalen all den stund Miljøvern-departementet i brev av 15.4.d.å. til Stadfysikus i Oslo og til Fylkesmannen i Oslo og Akershus ba om at man utarbeidet et verneplanforslag for Maridalen. Dette er gjort kjent i Oslo-pressen og skjedde før Bydelsutvalg 40 fattet vedtak om å ønske utarbeidet en disposisjonsplan for Maridalen.

Konklusjon:

På grunnlag av ovenstående ber vi om at Planutvalget utsetter sitt standpunkt til forslaget om en disposisjonsplan for Maridalen inntil det er nærmere utredet hva slags plan lokalbefolkningen og verneinteressene er best tjent med.

Oslo, 20. juni 1985.

Maridalens Venner

Sheldon Reinholdt
Formann

Kopi sendt: Bydelsutvalg 40-Marka
Maridalens Vel
Miljøverndepartementet
Oslo Helseråd v/kontoret for natur-og miljøvernsaker
Fylkesmannen i Oslo og Akershus

O S L O K O M M U N E
Finansrådmannen
ØS/ls 24.6.85

P r o t o k o l l

fra planutvalgets møte fredag 21. juni 1985.

Til stede: Hans Svelland, Sigurd Østen, Haakon Magnus Preus,
Tove Heggen Larsen, Anne Marie Tannæs,
Christian Venge Tollefsen

Viggo Johannessen, U.F. Beichmann, Thorleif Haug,
Finn W. Opsal, Sven W. Meinich, John Bakke,
Nils Karlgård, Oddbjørn Tysnes, Øystein Skipenes.

Sak 19/85. DISPOSISJONSPLAN FOR MARIDALEN.

Planutvalget fattet dette vedtak mot 1 stemme (F):

- 1) Administrasjonens forslag om å utarbeide en disposisjonsplan anbefales, både fordi dette gir grunnlag for en nærmere vurdering og debatt om den videre utvikling av hele dalen, og fordi en disposisjonsplan ikke utelukker at særlig følsomme områder kan bli vernet.

En verneplan vil på nåværende tidspunkt binde opp utviklingen slik at resultatet kan bli en fortsatt nedbygging av dalen som boligområde.

Det må være et mål å opprettholde og utvikle Maridalen som et levende bomiljø, slik at fellesfunksjoner, skoler, offentlig og privat service kan opprettholdes.

- 2) Administrasjonen bes om å fremlegge en vurdering av hvilke tiltak som er nødvendige for å frigjøre Maridalsvannet og områdene rundt, slik at de restriksjoner som omgir vannet kan vurderes med sikte på en oppmyking.
- 3) I forbindelse med Forsvarets nedtrapping/nedbygging av sine aktiviteter på Skar i Maridalen bes området vurdert med henblikk på annen bruk.

Fremskrittspartiet fremmet følgende forslag:

Det utarbeides ikke disposisjonsplan for Maridalen før arbeidet med justering av markagrensen med sikte på en arealreserve er ferdigstilt.

Forslaget fikk 1 stemme (F)

Da Vaggestensnissen møtte Skarsnissen

Tore Furuberg

I gamle dager var det slik at det bodde små fjøsnisser på gårdene i Maridalen. Det er mulig at det finnes noen her enda, for grøten som blir satt ut på låven julekvelden, blir i alle fall borte.

På gården Nedre Vaggesten bodde det en slik fjøsnisse. Han bodde på låven og han passet på dyrene i stallen og i fjøset. Det sies til og med at han kunne snakke med alle dyrene på gården. Han var som regel snill og rolig. Men han kunne bli temmelig sint også, især når han traff på fjøsnissen fra Skar. Av en eller annen grunn tålte de ikke å se hverandre. Ja, det hendte til og med at de begynte å slåss. Det kunne gå temmelig hardt for seg.

Men Vaggestensnissen kunne være litt av en spilloppmaker også. Det fikk gamle mor Vaggesten erfare en dag da hun skulle på låven for å hente høy til dyrene. Da satt plutselig nissen foran henne med en fiolinbue som han dro att og fram over buksebeinet mens han sang så det ljomet.

Fjøsnissen var glad i alle dyrene på gården. Spesielt var han glad i hesten. En vinter hadde den galloppert med husfar på ryggen fra Stubberud, hvor den hadde vært i arbeid hele dagen, over isen på Maridalsvannet og hjem til Vaggesten. På Maridalsvannet hadde det kommet tre ulver som hadde tatt opp jakten på dem, men den spreke hesten greide den oppgaven også. Da den kom hjem, fikk den en fortjent ekstra godbit.

Gåsa på gården var en ordentlig kranglefant. Den hadde en dam på siden av fjøset som den likte å plaske i. Mens den drev og plasket i dammen likte den å erte hanen. Hanen kunne ikke få tak i gåsa for den kunne ikke svømme noe særlig.

En gang hadde nissen stått og kikket på hanen da den skulle gjøre gåsa et pek. Hanen kom trippende forsiktig bortover mot gåsedammen der gåsa lå helt rolig, akkurat som om den sov. Hanen bøyde seg litt utover mot gåsa. Den hadde nok tenkt å nappe en fjær fra den. Men i det samme skvatt gåsa til så hanen falt i vannet. Gåsa ble redd og hogg til hanen i hodet med nebbet sitt. Hanen, stakkar, ble liggende med hodet under vann. Nissen ville hjelpe hanen, men akkurat da skulle geitebukken og sauebukken måle krefter, og det skulle de gjøre rett foran ham. Da geitebukken hadde fått presset sauebukken opp på tobein, tok han og stanget sauebukken i magen så han brekte høyt og ble liggende helt stille.

Huttetu, så kranglete alle var i dag, tenkte nissen som greide å løpe fram til dammen der hanen lå med hodet under vannet. Men han kom for sent. Hanen hadde dessverre druknet.

Fjøsningen ble så sint over det som gåsa hadde gjort at han jagde gåsa bortover stien, mot bjørneleet og inn i skogen.

Bjørneleet hadde fått navnet sitt etter bjørnen som en gang i tiden hadde stått der i skogbrynet og sett ned mot gården før den hadde ruslet inn i skogen og bortover mot moltemyrene.

Nissen var ikke bare snill i mot dyrene, han ville så gjerne hjelpe bonden sjøl på en eller annen måte også, og det fikk en tragisk slutt.

En senhøstes kveld hadde nissen stått og fundert på om han ikke skulle hjelpe bonden med litt ved. Nå når vinteren nærmet seg, ville nok han og gamlemor bli glad for det. Han tenkte at på Skar hadde de mye ved. Ja, det måtte de jo ha, så mye skog som de hadde. Vaggesten hadde mest åker og eng, så der var det mest høy.

Som tenkt, så gjort. Fjøsningen ruslet av sted sydover, langs med åkeren og ned til elva. Der gikk han over kloppa

og videre bortover stien. Han fortet seg gjennom skogen, over jorden og opp til vedskjulet på Skar gård. Der løftet han av hempa, før han smatt inn. Han var forsiktig så ikke bonden og fjøsnissen der skulle oppdage ham. Da skulle det nok bli bråk! Han buntet fort sammen en bør som han slengte på ryggen. Så småløp han av gårde igjen.

Da han kom ut av skogen og ned til kloppa, bråstoppet han. For der, rett foran ham, sto Skarsnissen med en stor bør med høy på ryggen. Den hadde han vært på Vaggesten og tatt. De ble så sinte på hverandre at de kastet veden og høyet og tok til å slåss. Det gikk så hardt for seg at plankene i kloppa løsnet, og med nissene oppå forsvant de nedover elva mot Dausjøen. Og siden den gang har ingen sett noe mer til dem. Både høyet og veden på begge gårdene har fått være i fred.

Dette er en fortelling basert på notater som Oiaug Vaggesten (1919-1973) etterlot seg, og som hun hadde hørt av sin mor Karen Vaggesten. Men opprinnelig kommer de fra hennes oldemor Berthe Gullbrandsen (ca. 1800-1880) som bodde på Stubberud gård. (Om Stubberud gård, se "Kom til den fagre Maridal" (1972).

Bjørn Berntsen, som var Oiaug Vaggestens senere ektemann, har gitt meg lov til å gjøre om notatene til en fortelling.

Tore Furuberg

Livet på «Helgheim» 1950-55

Av Sheldon Reinholdt.

Når du har fulgt skogsbilveien fra Skar parkeringsplass langs sydsiden av Skarselva opp til Øyungen, kommer du til et sti-/veikryss idet du skimter demningen til høyre. Til venstre viser skiltene at du kan komme blant annet til Fagervann. Gå i den retningen i vel 100 m. Da svinger stien til venstre over en åpen slette. Men den går du ikke. I stedet går du litt mot høyre på en gammel, flat og gjengrodd vei som er ca. 2 m bred. Etter ca. 150 m kommer du til et åpent område på noen mål hvor granskogen står stor og tett rundt. Her finner du store solide murer i granitt og støpte trapper og plattinger. En vannledning stikker fram i en kjeller. Den har ført vann fra Fagervannsbekken som danner sydgrensen av området nede i en ganske dyp kløft. Langs skogkanten finner du flere steder godt nedstøpte jernrør som tyder på et kraftig gjerde. Og det stemmer. Jeg husker godt de støpte portstolpene med 2-delt smijernsport. Restene kan du også finne. Dette var absolutt en spesiell eiendom hvor det var nedlagt mye arbeid. I alt var her 4 hus: Våningshus, uthus med fjøs/stall, vedskjul og hønsehus, alt fra nyere tid.

I første etasje i våningshuset var det stor stue, kjøkken og et rom til. Innvendig var laftetømmeret synlig, men utvendig var huset panelt.

I annen etasje var det 4 rom med bratte skråtak, og utvendig var taket tekket med metallplater.

Da kommunen overtok eiendommen i slutten av 1940-årene var det/ble det 4 beboelsesrom i uthuset, 2 i hver etasje, som ble utleid til sommergjester. Det var for kaldt om vinteren.

Stedet het "Helgheim".

Etter en del undersøkelser klarte jeg å finne fram til den siste familien som bodde på "Helgheim" hele året. Det var Solveig og Even Myrheim, begge født i første halvdel av 1920-årene og de 4 barna Magne, f.1944, Jan-Erik, f.1946, Grete, f. 1947 og Herman, f. 1950. Ekteparet Myrheim har bodd på Smiebakken i Sørkedalen i mange år nå, og sønnen Magne med kone bestyrer Rustadsaga sportskafé i Østmarka.

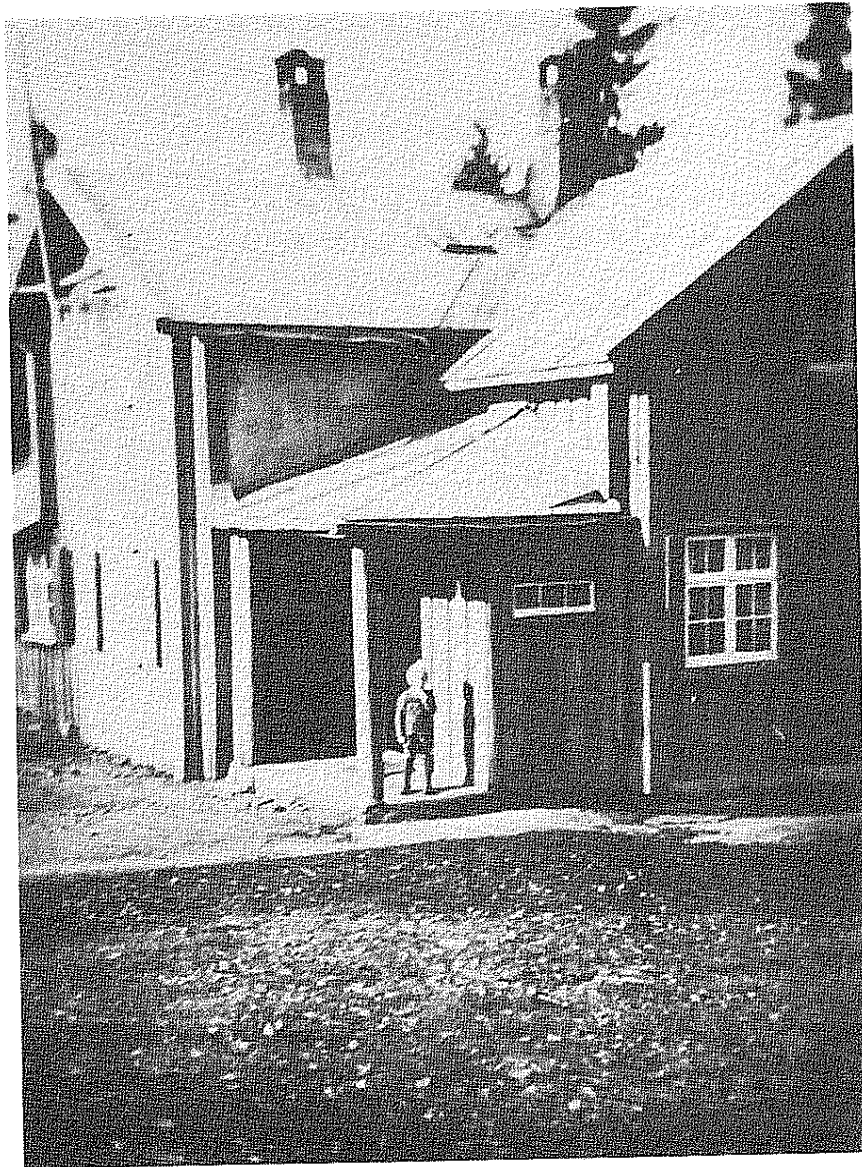
Vi møttes hjemme hos Magne Myrheim en aften i april 1985. Magne understreker gjerne at de 5½ årene ved Øyungen står for ham som fine og minnerike år. Mor Solveig ler og sier at det kunne skrives en hel bok om alt de opplevde der oppe. Derfor vil det som nå skal berettes bare bli noen glimt fra en livsform i hovedstadens utkant som en ikke skulle tro eksisterte for bare 30-35 år siden.

Vi lar Solveig Myrheim begynne å fortelle:

"Du skjønner: Vi bodde altså i Snertingdal utenfor Gjøvik da barna var små. Even var maler, men det var lite arbeid å få. Og det meste var om sommeren. Om vinteren var det tilfeldige jobber, helst i skogen. Så da han fikk fast jobb i Skogvesenet i Oslo, var vi glade. Men pendlingen likte ingen av oss".

Her tar Even ordet: "Våren 1950 ble jeg satt på en malerjobb på "Harloff-villaen", som "Helgheim" også ble kalt. En dag spurte Kvande, som var en av mine overordnede, og forresten bodde på Sørbråten gård i Maridalen, om jeg ville leie "Helgheim". Han visste jeg nok kunne tenke meg å bo i Oslo og slippe pendlingen, men bolignøden var stor i byen".

"Og så kommer Even hjem lørdag 18. mai", bryter Solveig inn, "Og sier at han har skaffet hus i Maridalen i Oslo. Stort mer sa han heller ikke. Men vi måtte flytte straks. Vi kjente en kar i bygda som var villig til å kjøre dagen etter. Og søndag formiddag dro vi av sted. Vi hadde ikke mer enn at vi rakk å pakke så fort, og bak på planet ble det også plass til de 4 ungene og meg. Minstebarnet Herman

Det hittil siste kjente bilde av hovedbygningen på "Helgheim". Jan-Erik Myrheim står ved inngangen. I slutten av 1950-årene ble husene på eiendommen revet og tommeret i hovedbygningen visstnok gjenreist i Nord-Odal. (Foto: Myrheim ca. 1951–52).

var forresten bare 4 måneder.

Etter en lang og skranglete reise stoppet bilen endelig på et gårdstun. Endelig framme, tenkte jeg. Vi var på Nordbråten. "Nei, det er nok et par kilometer til", kom det fra førerhuset. Og så bar det til skogs med mer risting. Kort før vi endelig stanset, passerte vi et gammelt, men solid hus og et skjul langs veien. Fra planet så jeg den store demningen og på tangen på den andre siden av bukta lå en gammel 2-etasjes bygning som ble kalt Kvande-hytta eller Øyungshytta. Var det dit vi skulle? "Nei", sa Even. "Det er lenger bort. Vi må bruke prammen". Da lurte jeg for alvor på hva han hadde stelt i stand. Det var ingen bro nedenfor demningen den gang. Enten var det å bruke båt eller å gå over demningen.

Framme på "Helgheim" fant vi romslige forhold, selv om et rom i 2. etasje med eiendeler til denne forrige beboeren var avlåst.

Forholdene var enkle, som der vi hadde bodd før. Det var ikke strøm, så lys fikk vi fra parafinlamper. Matlaging foregikk på primus og vedkomfyr. Og all oppvarming foregikk selvfølgelig med vedfyring. Vi hadde sommervannledning inn på kjøkkenet, men vannet frøs tidlig på høsten. For å ha vann lengst mulig, lot vi krana stå og renne og dryppe. Men da vannet frøs, var det til å bære. Verst var det midtvinters i streng kulde og dyp snø, og mye skvalpet ut av bøttene før vi kom oss opp av kløfta og bekken og inn.

Vi hadde heller ikke telefon, så jeg følte meg temmelig isolert siden jeg ikke kunne ta med meg de 4 små barna og gå i butikken en gang. Til landhandleriet på Rugda var det over 4 km, så Even måtte som regel foreta innkjøpene på hjemveien fra jobben, og det var ofte helt andre steder enn i Maridalen. Han kunne ha jobb helt ute på Håøya og var da borte i dagevis. Da eldstegutten Magne var blitt 7-8 år, gikk han med ryggsekk til bygda etter varer og fulgte da

stien gjennom skogen på sydsiden av Skarselva.

Brød bakte jeg selv, og ungene skaffet en del middagsmat ved å fiske".

"Ja, det var moro!" sier Magne. "Vi laget fiskestenger av rognekvister og kroker og snører fant vi etter sportsfiskere. Lettest var det å samle slikt ved lavvann etter tømmerfløtinga på forsommeren.

Men i vårløsinga var dammen helt stengt og vannet steg så det gikk langt innover land der terrenget lå lavt. Og tømmeret som var kommet ned fre Helgeren, lå tett langt utover vannet. Da var det spennende å løpe og hoppe fra stokk til stokk. Vi hadde vel ikke lov, men mor kunne ikke se oss."

"Dessverre, eller kanskje heller heldigvis," kommer det fra Solveig. "Skogen sto stor og tett rundt "Helgheim", og jeg ba Skogvesenet om å hogge ned noen graner så vi kunne få litt utsikt over Øyungen. Men det var bare nei til svar.

Selv om det vanligvis var både stilt og øde for folk det meste av året, kunne det være svært til fest og liv når tømmeret skulle slippes i Skarselva og omkring St.Hans."

"Var det ikke omkring 80 telt du og far kom til at det var rundt Øyungen en St.Hans?" spør Magne. Mor kan bekrefte det. "Og da var det en fisker som spurte om jeg kunne skaffe ham metemark mot betaling," fortsetter Magne. "Det var lite for marken, men mange som ville ha. Og jeg grov mark som besatt i søppeldynga hjemme.

Vi hadde ikke råd til å kjøpe leker, men diktet og fantaserte omkring naturens egne saker. Vi klatret i trær og badet ulovlig i bekken senhøstes for å se hvem som klarte å dukke i det iskalde vannet.

Men vi gjorde også nytte for oss ved å samle og hogge opp kvist som fantes i skogen. Det gikk med mye ved i kjøkkenovnen.

Selv om vi ungene hadde det fint hjemme, var det litt ekstra gøy når Jan-Erik og jeg etter noen år fikk dra ned

til Nordbråten og leke der. Men vi glemte lett tiden.

En høstkveld startet vi for sent fra gården, og det ble så stappmørkt da vi dro oppover at vi etter hvert måtte føle oss fram langs veikanten. Hjemme var de selvfølgelig blitt redde for oss, og far gikk ut med lommelykt for å lete. Han sto på demningen da vi endelig kom. Da var vi virkelig glade".

"Når demningen var eneste forbindelse mellom oss og veien på nordsiden om våren og høsten da isen ikke var farbar, var vi omtrent isolert", kommer det fra Solveig. "Når nedbøren ble til såpeglatt is på den skrå demningen, var det nærmest livsfarlig å prøve å gå over, og vi lot det være. Skulle noe spesielt ha stått på akkurat ved slike anledninger, ville situasjonen vært svært alvorlig.

Et slikt spesielt tilfelle var det da barna skulle lete etter stokkmark. De misforsto hverandre og øksa hogg tommelfingeren til Herman slik at ytterste ledd på høyre tommel nærmest hang i bare en skinnfille. Jeg forbandt så godt jeg kunne, men hadde ingen mulighet for å få bragt gutten til lege. Vi måtte vente til far kom hjem".

"Det var litt av en hjemkomst! " kommer det fra Even. "I full fart bar det tilbake samme vei som jeg var nettopp kommet. Heldigvis var det sommerstid, og jeg hadde en mindre motorsykkel. Nærmeste lege var distriktslegen på Skar gård, men skaden var så alvorlig at jeg straks måtte fortsette til Legevakta nede i Oslo. Noen dyktige spesialister klarte å sy tommelen sammen igjen. Da var vi heldige".

"En annen gang holdt Jan-Erik på å drukne", utbryter Magne. Mor Solveig nikker bekræftende. "Vi drev og seilte med barkbåter i et par "brønner" borte ved porten. Plutselig hørte jeg et "blupp-blupp" bak meg. Da jeg snudde meg, sto Jan-Erik på hodet i vannet. Jeg tok tak i slagstøvelen, men den gled av så jeg datt på baken. Men jeg spratt opp igjen og fikk tak i det andre beinet og fikk dratt ham opp, og så bar og slepte jeg ham med meg mot huset

Skoleklassen på "Helgheim" snøvinteren 1951/52.

Bakre rekke fra venstre:

Magne Myrheim (7 år), Jan-Erik M. (5 år), Olav Rud (Liggeren).

Første rekke:

"Dolly", Grete M. (4 år), Herman M. (2 år), Tove Rud (Liggeren).

(Foto: Myrheim 1952).

mens vannet rant av ham og ut av ham. Først var han helt slapp, men så begynte han visst å kaste opp og gi lyd fra seg. Ja, det var nære på".

Even har også mer på hjertet. "Det var virkelig snøvintre først i 50-åra. Et år var det ikke mulig å få med seg familien ned i Maridalen på 17. mai, så mye og rått snø lå det på veien. Men vi tok med oss kake og drikke, kom oss over demningen og klarte å karre oss opp den bratte og sydvendte Øyungskollen, som var delvis snøbar, til vi fikk se et norsk flagg nede i dalen. Da ropte vi "hurra" og feiret dagen der oppe".

Jeg undrer meg over mulighetene for skolegang på dette avsidesliggende stedet.

"Jo," forteller Solveig, "høsten 1951 var Magne blitt 7 år, men var jo for liten til å kunne komme seg til Maridalen skole. Og ikke kunne vi sende ham fra oss heller. Samtidig var det 2 barn på Liggeren som også var skolepliktige, Tove og Olav. Det ble da ordnet slik at det ble skole hver annen dag i 2. etasje på "Helgheim". Fru Monsrud på Nordbråten var lærer den første tiden. Men det ble ikke bare de 3, også Jan-Erik, som nå var blitt 5 år og Grete på 4 ville være med. Herman på 1½ var for liten. Utpå høsten kom lærer Odd Sevåg og var "lærer'n" resten av året.

Skolen var et trivelig innslag i hverdagen, men de veldige snømengdene og at Even havnet på sykehus i omtrent 3 måneder var en hard påkjennning.

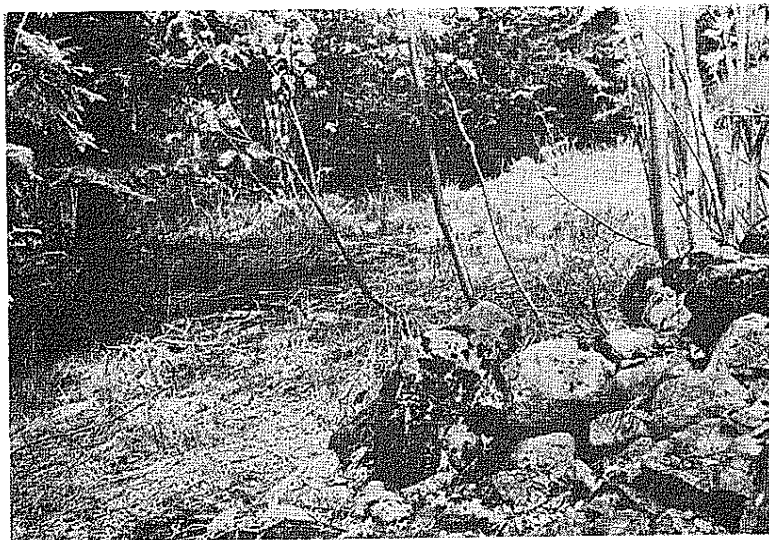
Høsten 1952 ble skolen flyttet til Liggeren og fikk etter hvert elever fra oss, Liggeren og Tømte, men det får andre fortelle om".

Det er blitt svært sent på kvelden. Minnene står tydeligvis i kø for å bli fortalt. Solveig har nok rett i at dette kunne blitt en bok.

"Vi flyttet til Sørkedalen i 1955 og har bodd der siden" avslutter hun. "Men den fineste delen av min barndom var mens vi bodde på "Helgheim", kommer det fra Magne.

Brenna ved Godtølbekken

Av Sheldon Reinholdt.

Et par store steinrøyser og 150 – 200 m² nesten gjengrodd mark er restene etter Torsteins og hestens bosted. (Foto: forf. høsten -84).

Øverst på s.30 i årsskriftet for 1983/84 har jeg skrevet noen linjer om "---en karrig plass NØ for Øyungen."

Plassens eksistens er siden verifisert av viltkonsulent Josef Monsrud på Nordbråten gård og i de omfattende manuskripter og notater som kontorsjef Jacob Kvande, f.1891 og d.1965, har etterlatt seg. Sønnen Egil Kvande, som nå er styremedlem i Maridalens Venner, har gitt oss tillatelse til å referere hans far:

"Oppe i Brenna på veien fra Øiongen til Tømte har det også vært et par flekker med dyrket jord. Steinrøysene viser stedet. Torstein hette han som bodde der. Kjerring hadde han

ikke, men hest, som han vinterstid fødte mest på granbar, osp og rognebark.

Nils Torvot fortalte at en juledag han gikk til Tømte, traff han hesten til'n Brenna-Torstein oppe på myrene sør for Tømte. Myrene var tilfrosset, men stårrgraset stakk opp gjennom isen og der gikk hesten til Torstein på beite.

Torstein lå oppe i hytta si til han holdt på å omkomme av sult. Man skulle være liten av vekst, nærmest en tass, fillete og svart og skjegget og alltid med toppplue. Mange skal det være som har møtt'n der oppe. Helt til det siste, sies det. Jeg har vært mye der oppe om høsten og hørt etter storfugl, som brukte å sitte i lia der og rispe ospelaug i stille høstkvelder, men jeg har aldri vært så heldig å få møte Torstein. Men andre kan jo være mer heldige, så et forsøk er det kanskje verd for den som har lyst."

Du kan selv finne Torsteins bosted ved å gå stien opp fra Øyungen. Oppe på flaten etter 250 m tar du til venstre.

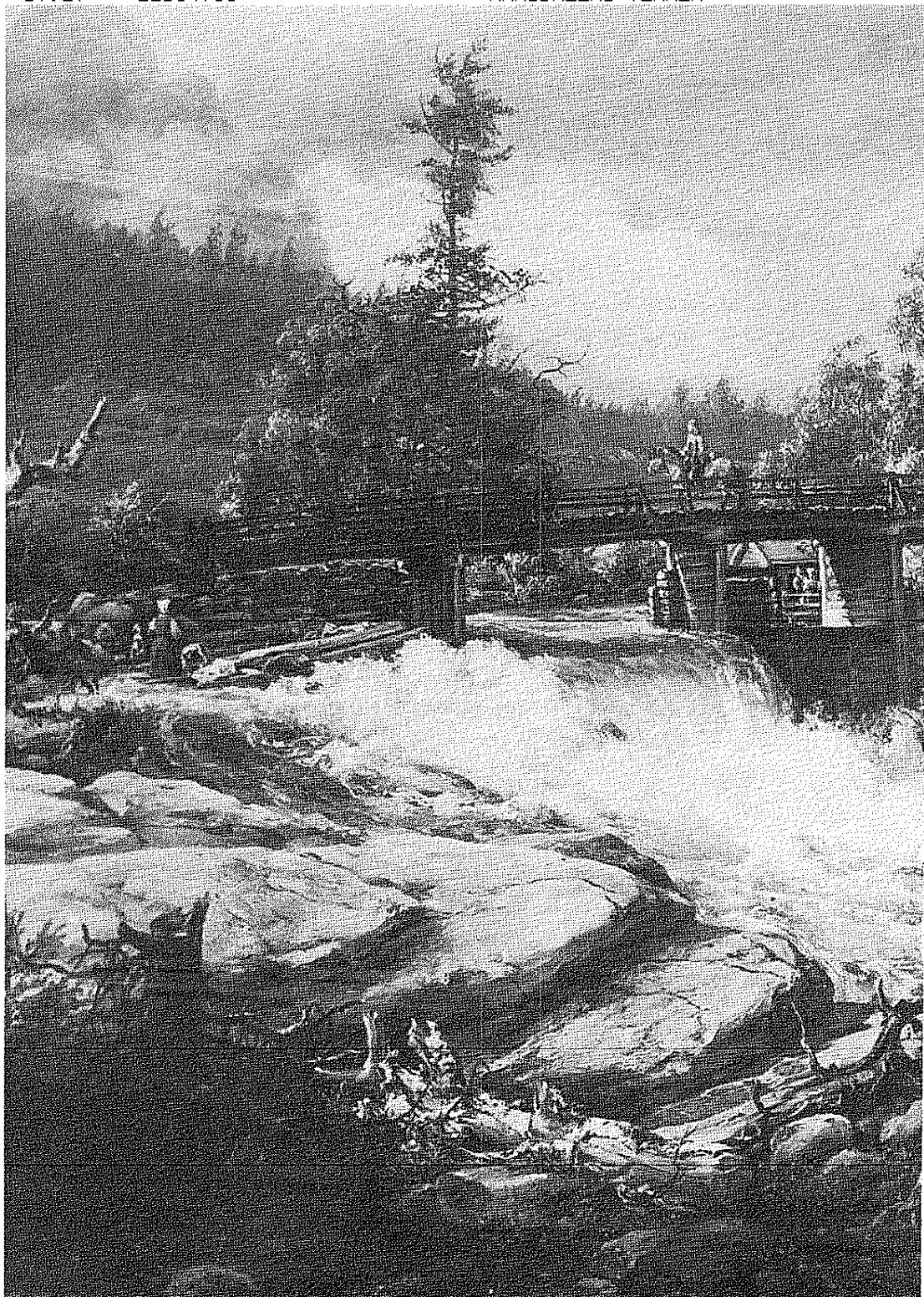
Straks etter du har gått over haugen nord for Godtøl-bekken passerer du et smalt myrdrag. Så stiger stien oppover åsen Brenna. Stien blir straks våt og utgravd av et oppkomme. Etter ca. 100 m finner du steinrøysene og jord-lappen(e) til Torstein opp skråningen til høyre (nord-øst-over).

Ut fra det som Kvande har fortalt og navnet på åsen skulle en tro plassen het Brenna, men i boka "Kom til den fagre Maridal", s. 117, under avsnittet om Øyungsdammen, skriver Jahn Børre Jahnsen : "- - En gang for lenge siden skal det visstnok ha ligget en plass med navnet Tåsen-Brenna ved skiløypa mellom Øyungen og Tømte. - - " Hvorfor Tåsen som forledd til Brenna ? Forøvrig kan en undres over hvorfor bekken ned til Øyungen kalles Godtøl-bekken.

Maleren Johan Chr. C. Dahl

Johan Christian Clausen Dahl, (1788-1857), norsk landskapsmaler, født i Bergen. Fikk tegneundervisning hos en svensk tegnelærer i Bergen, kom senere i malelære hos dekorasjonsmaler J.G. Møller og malte adskillige "dørstykker" med landskaper og figurer, dekorerte rullegardiner o.l. Malte på egen hånd landskaper, dyr, blomster, portretter som vakte oppmerksomhet. For penger innsamlet av Lyder Sagen reiste han i 1811 til København, hvor han kom inn på akademiet. Han studerte naturen og de hollandske mestere. Hans landskaper, også norske, vant stor anerkjennelse. Han dro deretter til Dresden, hvor han fikk nært forhold til Kasper D. Friedrich. Ble 1820 medlem av Dresdenerakademiet, dro derfra til Italia som Christian Fredriks gjest.

Italias natur gjorde inntrykk på ham, han malte her en rekke utmerkede studier og malerier. I Rom sluttet han vennskap med Thorvaldsen, som utførte en byste av ham. Fra 1821 tok han bolig i Dresden, hvor han i 1824 ble utnevnt til professor. Dahl elsket Norge og gjorde stadig reiser dit: i 1826, 1834, 1839, 1844 og 1850. Hver gang tok han ivrig skisser og studier av norsk natur. Han arbeidet også for utviklingen av norsk kunsthåndverk, ga støtte til kunstforeningenes opprettelse, virket for Nationalgalleriet i Kra., som for en vesentlig del er grunnlagt ved innkjøp av hans samlinger, for gamle fortidsminnesmerkers bevaring, utkastet tanken om restaurering av Haakonshallen og Trondheims Domkirke. Han var også den første som henledet oppmerksomheten på de norske stavkirker og utga på egen bekostning verket "Denkmale einer sehr ausgebildeten Holzbaukunst aus den früheren Jahrhunderten in den innern Landschaften Norwegens" (1836-37). Den samme kunst er naturalistisk. Hans styrke ligger nettopp i hans hengivelse i studiet av naturen forenet med teknisk overlegenhet og koloristisk begavelse. Hans

bilder er "erindringskunst", komponert i atelieret etter studier, erindringer og hollandsk påvirkning. Størst er han i sine glimrende og friske førstehånds skisser og studier. (Gjengitt etter Ashehougs konversationsleksikon, Anden utgave, Bind II)

= = = = =

Under J.Chr.C. Dahls tur i Norge i 1844 oppholdt han seg en stund i Maridalen og laget tegninger og skisser. I "Kom til den fagre Maridal" er følgende tegninger gjengitt : Skjervvenbrua (Den gamle Hammerenbrua som lå nedenfor den nåværende) med utsikt over Maridalsvannet, s.22. Stangjernshammeren litt opp i Skjærsjøelva, s.32. Kirkeruinen, s.58 og gården N.Kirkeby s.87.

På grunnlag av tegninger, skisser og andre studier laget han maleriet "Maridalen" (52 x 81 cm). Dette finner seg i Staatliche Kunstsammlung Dresden.

Det kan ikke være tvil om maleriet forestiller Ankerveien i bru over Skjærsjøelva. Hvis gjengivelsen er blitt god nok, kan vi se husene på Steinsrud i lia opp til venstre.

For å skape mer "dramatikk" i komposisjonen har maleren tillatt seg å plassere et fjell i øvre, venstre hjørne.

Jeg tror nok de fleste av oss gjerne ville hatt dette maleriet hjemme i stua !

Liggeren, en av de eldste plassene i Nordmarka?

Av Sheldon Reinholdt

Arkitektforeningen er kommet i gang med oppussingen. Vi gleder oss over det. (Foto: forf. -85).

Da jeg høsten 1984 startet jakten på stoff om Liggeren, hadde jeg lite hell med meg. Hverken Løvenskiolds arkiver eller Riksarkivet kunne gi meg opplysninger. Men da den nye boka om "Marka fra A til Å" kom ut, fant jeg nedenstående:

"Liggeren 328 m.o.h. Antagelig en av de tre første bebodde plassene i hele Nordmarka.

I sin tid seter for gården Haug v/Gamle Aker kirke.

Plassen har navn etter Niels Ligger som i 1664 var leilending hos Johan Garmann, daværende eier av Nordmarka.

Ligger i datidens språkbruk var slottsfogd eller slottsforvalter.

Den kjente tegner, maler og grafiker Olaf Gulbrandssen f. 1873 giftet seg med datteren på Liggeren, Inga Pauline Liggeren.

Siden Olaf Gulbrandssen er nevnt, tar vi med et klipp fra hans bok "Det var en gang" (1934) som forteller litt fra Finntjern NØ for Liggeren:

"Gamle Herkru'n kjente Helljern, Gørjene og alle Nordmarksvannenes hemmeligheter. Gjennom ham visste jeg om de bortgjemteste abborhøl under ufremkommelige berghammere, hvor en oftest måtte bygge flaate for å komme til.

Men i Finntjernet maatte vi ikke fiske, mente han, da gikk det ikke riktig til - det var tjern med dobbelt bunn - aldri maatte du fiske der en torsdagskveld.

Finntjernet hadde heller ikke noe tilløp, bare avløp".

I det årsskriftet skal gå i trykken har vi mottatt følgende oversikt over bosetning og leietagere på Liggeren fra Løvenskiold-Vækerøs arkiver :

Fra 1814	Peder Larsen Liggern.
" 1857-1861	" " "
" 1861-1905	Gulbrand Olsen Liggern - fra gården Grimstad i Jevnaker.
" 1905-1917	Ludvik Johansen, gift med en slektning av Gulbrand Olsen.
" 1917-1940	Johannes Hermansen Liggern (svigersønn) m/ hustru Ingeborg.
	J. H. Liggern var fra Maridalen.
" 1940-1952	Torbjørn Ruud.
" 1952-1961	Marius Jacobsen.
" 1965-1967	John Magne Jensen fra Tømte.
" 1971-1982	l. Greisen speidergruppe (N.S.F.)
" 1983-	"Arkitekter på Liggern"

På skolevei med gråpapir og kullstift

Av Odd Skranes

En lærers første arbeidsår er på mange måter en lærers ilddåp. Og dette kan fortone seg veldig forskjellig for de vordende pedagoger. Etter ett år på lærerskolen skulle jeg høsten 1952 ut i mitt praksisår som lærer. Som innfødt Oslogutt håpet jeg på en stilling i Oslo. Og gangske riktig. I slutten av juni fikk jeg beskjed om å komme til skoleinspektør Jørgensen til en samtale. "Jeg har en ypperlig jobb til deg. Som aktiv idrettsmann er den midt i blinken. Du får Liggeren skole". Lettet over å ha fått stilling i Oslo, glemt jeg helt å spørre om hvor denne skolen befant seg.

Etter nærmere kartstudier og ut fra andre opplysninger fikk jeg vite at Liggeren lå på høyden ovenfor Øyungen i Nordmarka - geografisk midt i Oslo - likevel utenfor det en vanlig kaller sivilisasjonen. Det var ingen vei som førte dit opp, og det var heller ikke noe elektrisitet der. Men der krysset løypene fra Movatn, Kikut, Tømte og Skar. Ja, ja! Dette skulle bli litt av en skolevei.

I begynnelsen av august tok jeg meg en tur opp til overlærer Halsnes på Maridalen skole. Jeg fant ham til slutt i fjøset idet han holdt på å skuffe møkk. Liggeren skole skulle administreres av overlærer Halsnes, og jeg skulle være tre dager på Liggeren og tre dager pr. uke på Maridalen skole. "Du får ta med deg en rull med gråpapir og noen kullstifter - for det er ikke noen tavle der opp!" rådet Halsnes meg til.

Første buss fra Sagene kirke til Skar i Maridalen gikk kl. 07.00 om morgenen. Så var det å ta beina fatt på skogsveien opp til Øyungdammen. Men hva så? Jeg fant en kronglete sti på høyre side av vannet som førte meg fram til lia under

Liggeren gård.

"Nå kommer lærer'n", hørte jeg det ljomet utover. Og der sto de forventningsfulle, oppstilt på rekke og rad: Kari 5.kl., Magne 2.kl., Jan-Erik 1. kl., Else 4 år og Martin 1 år. Det var elevene mine. Og våren 1953 økte klassen med Jon i 3.kl.

Jeg ble vist inn i "klasserommet" på gården. Det var kafeen med kakkelovnen og med parafinlampene på langbordene. Velkomstmåltidet var kaffe og nybakt brød med bringebærsyltetøy, stekt trådt fleisk og stekte kantareller. Et herlig måltid, og det skulle ikke bli det siste det skoleåret. Familien Jakobsen tok imot meg som den ekte omgangsskolelærer jeg var - den eneste i Oslo.

"Å bo her er omtrent som å bo på ville fjellet", sa Jakobsen, Men til vinteren blir det mere liv. Da får vi alle de gjestende skiløperne inn i skolestua her. Da blir det gøy i sangtimene!"

1866 sto det over døra, og i nesten alle år etter at huset ble bygget, har beboerne drevet med servering for Nordmarkstraverne.

Kari, Else og Martin var Jakobsens barn som bodde på gården. Jon Jensen kom fra Tømte og Jan-Erik og Magne Myrheim bodde ved Øyungdammen.

Jon hadde ikke så lange skoleveien fra Tømte, men han hadde sine spesielle problemer å kjempe med. Ikke trafikkproblemer akkurat, men elgen! Hver gang den sperret veien, var det bare å komme seg hjem igjen. Elgen var en kar en hadde respekt for.

Jan-Erik, Magne og læreren ble følgesvenner på skoleveien fra dammen og opp til Liggeren.

Men først må jeg berette om en annen følgesvenn. Allerede første skoledag la jeg merke til en eldre kar som tok veien fatt oppover i skogen til Øyungen. " Dette måtte være litt av en spreking som befant seg i skogen så tidlig på morgenen", tenkte jeg. Dette gjentok seg hver dag. Mannen

lurte også sikkert på hva jeg gjorde her oppe så tidlig. Så til slutt kom spørsmålet, og jeg svarte: "Jeg er lærer på Liggeren gård". "Nei, er De det," sa mannen. "Dette er Martin Tranmæl". Det var litt av en følgesvenn på skoleveien. Som den sentrale skikkelse i norsk arbeiderbevegelse han var, og med sin berømte veltalenhet og agitatoriske begavelse, ble det et følge og en opplevelse jeg aldri kommer til å glemme.

Ved dammen sto Jan-Erik og Magne og ventet. Det vil si de lå vanligvis under en busk og skulle skremme læreren. De lærte meg en masse: om ormer, om sopp og ikke minst om skogsfugler. De visste hvor orrfuglen holdt til, og hver dag måtte vi bortom å hilse på den. Den var bare å løfte på en tykk grankvist nede ved bakken, og dermed flakset den opp.

Stien rundt Øyungen var som sagt kronglete. Etter noen uker ble det ordnet slik at jeg skulle ha en båt ved dammen, så nå skulle guttene og læreren ro til skolen. Det ble en ny opplevelse. Med to snører ute ble den mang en gang en fin fiskefangst.

Det skulle også vise seg at nettopp roingen kom til å finansiere mine reiseutgifter fra Sagene til Skar. Skolerådmann Ivar Knutsen syntes nok det var hardt med denne skoleveien og at jeg ikke skulle ha krav på noe skyssgodtgjørelse. Så en dag ringte han. "Nå har jeg funnet en løsning. Du skal få for roing," sa han. "Ta litt godt i når det gjelder antall kilometer". Dermed var jeg blitt kommunal tjenstemann med skyssgodtgjørelse for roing - midt i Oslo.

Skoletimene på Liggeren ble en stor utfordring og en artig opplevelse for læreren. Som bygutt og gammel elev av Sagene skole, kom dette til å fortone seg helt annerledes enn det en var vant med. Dette var det en kalte en udelt skole - med førskole, for ettåringen Martin og fireåringen Else måtte alltid være med i skolestua. Ja, det var visst en katt og hund der også, og av og til en sau. Selvsagt ble det mye individuell opplæring, spesielt i fagene norsk og

regning, men ellers prøvde vi å ha en samlet undervisning så ofte vi kunne. Samtale og sosial kontakt var det et behov for i klassen. Ikke så rart kanskje. Elevene bodde jo hver for seg på sine gårder.

Vi hadde to skoleøkter, en før og en etter spise-pausen. Og spisepausen ble ofte lang. Da var det lek på låven, i fjøset, på tunet og ellers i skog og mark. Fru Jakobsen var skolens pedell og ringte med kubjølla inn til ny arbeidstime.

Sen-høsten ble en strabasiøs tid. Robåten var satt på land for vinteren, isen var ennå ikke blitt sikker, og stien rundt vannet var sølete og fæl. Mørkt var det også, både når en kom om morgenen og når en dro hjemover om ettermiddagen.

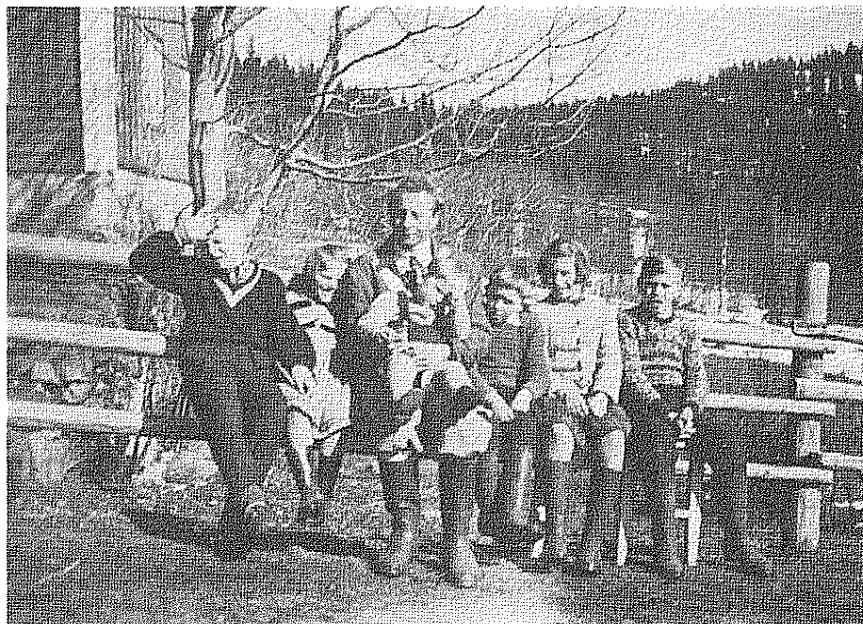
Vanskelig var det også i vårløysinga med usikker is og kladdeføre. Istedet for fin utforkjøring fra dammen og ned til Skar, ble det å beinflø nedover med store kladder under skiene. Da hendte det ofte at læreren ikke rakk fem-bussen til byen.

Skoleåret gikk fort - trass i alt. Aldri har jeg vel noen gang vært i så fin fysisk form som det året.

Vi var kommet til juni måned og sommerferien nærmet seg. En av Løvenskiolds medarbeidere spurte om jeg hadde lyst på en sommerjobb i ferien. Arbeidet var å male alle husene på Liggeren gård. Jeg sa ja. Jeg skaffet meg en over-all med knapping foran. Lite trenet som jeg var i dette faget, ble det jo en del søling med malingen. Til slutt kunne overallen stå av seg selv. Jeg trengte bare å knappe opp og så gå inn og ut av den som på en moderne romdrakt. Da mitt arbeid som lærer og maler på Liggeren var slutt i august måned, lot jeg overallen stå igjen i bryggerhust på gården.

Mon tro om den står der ennå, overallen, som et minne fra omganglæreren i 1952/53?

Red.anm.: Skoleåret 1953/54 het læreren på Liggeren Tore Andersen. Både han og Odd Skranes er siden blitt rektorer ved skoler i Oslo, og læreren på "Helgheim" er blitt undervisningsinspektør. Dessuten er den mangeårige lærer på Bjørnholt skole, Alf Holter, blitt rektor på Sørkedalen skole, Skal vi si at de gikk i en god skole?

Skoleklassen på Liggeren våren 1953: Jon Jensen (Tømte) 3.kl., Else Jacobsen (Liggeren) 4 år, Lærer Odd Skranes med Martin Jacobsen (Liggeren) 1 år på fanget, Jan-Erik Myrheim ("Helgheim") 1.kl., Kari Jacobsen (Liggeren) 5.kl. og Magne Myrheim ("Helgheim") 2.kl. (Foto: forf. -53).

Ca. 400 mill. år gamle graptolitter ved Korsmomyra

Av Sheldon Reinholdt.

En sommerdag i 1977, da jeg ferierte i Nordmarka med kone og de 2 yngste barna som var i ten-årene, passerte vi Korsmomyra på veien mellom Liggeren og Tømte. Da var det en av de unge, håpefulle som fant en stein i veikanten med rare mønstre på og gjorde "anskrik". Vi var straks alle enige om at dette måtte være fossiler og fant at hele veikjæringen inneholdt fossilførende skiferbergarter. Vi var svært forundret over å finne slikt her i Nordmarka ca. 380 m.o.h.

Jeg tok snart kontakt med min venn universitetslektor Arne W. Martinsen, som er leder for Skoletjenesten ved Tøyen museer, og han kunne fortelle at en geolog for kort tid tilbake hadde registrert det samme som oss og at forekomsten inntil da hadde vært ukjent. Det var rimelig siden veien var få år gammel.

Martinsen ga meg nedenstående opplysninger samt tillatelse til å benytte noe av museets forenklete opplysningsmateriale om denne slags fossiler.

"I Maridalen og det meste av Nordmarka består berggrunnen av størkningsbergarter der en ikke kan vente å finne fossiler. Når vi likevel finner graptolitter ved Korsmomyra, er forklaringen den at større stykker av eldre bergarter noen steder i Marka har sunket ned i smelte-massen og blitt skjermet mot nedbryting. Ett av disse er nettopp området omkring Korsmomyra og disse skiferbergartene er fossilførende.

Graptolitter er kolonidannende dyr som levde for omlag 400 mill. år siden. Vi finner fossiler av graptolitter i skifer mange steder i Oslo-området. På fossilene ser vi at en koloni består av én eller flere grener ut fra et begynnepunkt. Grenene er takkede og hver "takk" er et lite beger der

det har bodd et dyr."

GRAPTOLITTER er dyrefossiler, men ser ut som små grener med takker, eller som løvsagblad. De kan ha én eller flere grener. Noen har 2,3 eller 4 grener vokst sammen langsetter, med takkene ut.

Graptolittene var kolonidyr, og det vi finner som forsteininger er felles-skallet ("bolighblokken") som enkelt-individene levde i og selv utskilte. Skallet (det ytre skjelett) besto av hardt, proteinholdig materiale. I mange forsteininger er det blitt til en forkullet hinne eller erstattet med blank svovelkis.

Graptolittene er ofte blitt presset flate i steinen. Godt bevarte eksemplarer viser at grenene var små rør. Takkene var små siderør eller begre (theker), og i hver av dem satt et lite dyr. Selve dyrene (bløtdelene) er ennå aldri funnet som fossiler, men det rørformede skallet viser at alle individene i en koloni hang sammen (som i kolonikoraller og andre kolonidyr). Hver koloni vokste ved knopp-skyting.

UTDØDE SJØDYR.

Graptolittene er en utdødd dyregruppe som levde i havet i jordens oldtid (paleozoikum). Skallet tyder på slektskap med noen små, nålevende kolonidyr i havet (pterobranchier).

Noen graptolitter (med mange grener) levde festet på havbunnen. De fleste svedde fritt i sjøen, - noen ser ut til å ha hatt flyteblære, andre kan ha vært festet til drivtang. Også noen frittsvevende former hadde mange grener, men stort sett utviklet disse seg til å ha færre og færre grener, til slutt bare én.

De frittsvevende former er særlig vanlige i mørke skifre, dannet av mørkt slam på "råtten" havbunn med lite oksygen og lite dyreliv. De som sank ned på slik bunn, hadde bedre sjanser til å bli bevart enn de som sank ned på frisk bunn,

hvor de lett ble ødelagt av andre dyr, mange døde trolig fordi de drev inn i oksygenfattig vann.

GODE LEDEFOSILER.

De svevende former hadde stor geografisk utbredelse, - samme arter er kjent fra forskjellige deler av verden. Vi finner ofte mange forskjellige arter sammen i samme lag. Utviklingen skjedde raskt, og vi finner forskjellige former i lag av forskjellig alder, selv når aldersforskjellen ikke er så stor.

Alt dette gjør at graptolittene er blant de beste fossiler til å tidfeste lag og til å gjenkjenne lag av samme alder på forskjellige steder, og benyttes meget til dette (er gode ledefossiler).

GRAPTOLITTER I NORGE.

Vi har flere typiske graptolitt-skifre i Norge: Dictyonema-skifer, Undre Didymograptus- (eller Phyllograptus) skifer, Øvre Didymograptus-skifer, Dicranograptus-skifer, alle fra ordovisium-perioden, - og Monograptus-, Rastrites- og Retiolites-skifer fra silur-perioden.

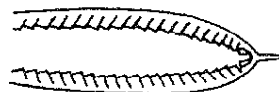
Vi kjenner allerede over 200 forskjellige arter i Norge; - i hele verden er det kjent over 1000 (fordelt på over 100 slekter).

HVORDAN SER GRAPTOLITTER UT ?

Vi gjengir nedenfor 8 forskjellige arter som er funnet bl.a. i leirskifer i Slemmestad i Asker.

Didymograptus extensus

Didymograptus muchisoni

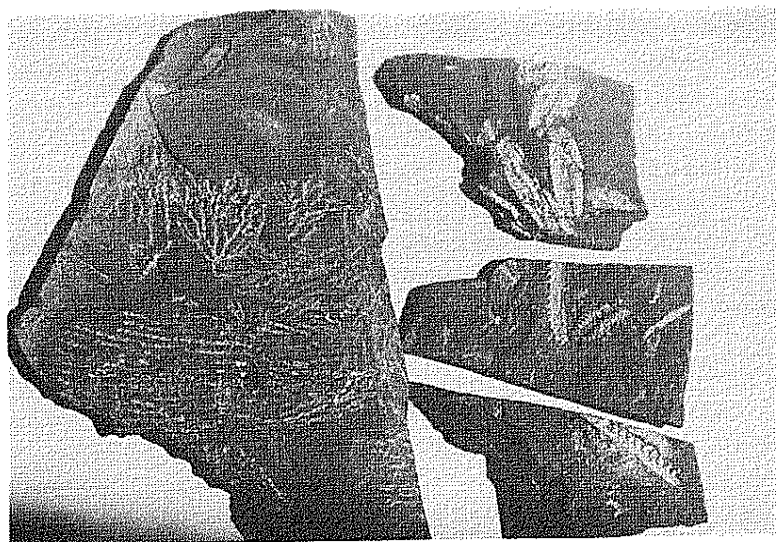
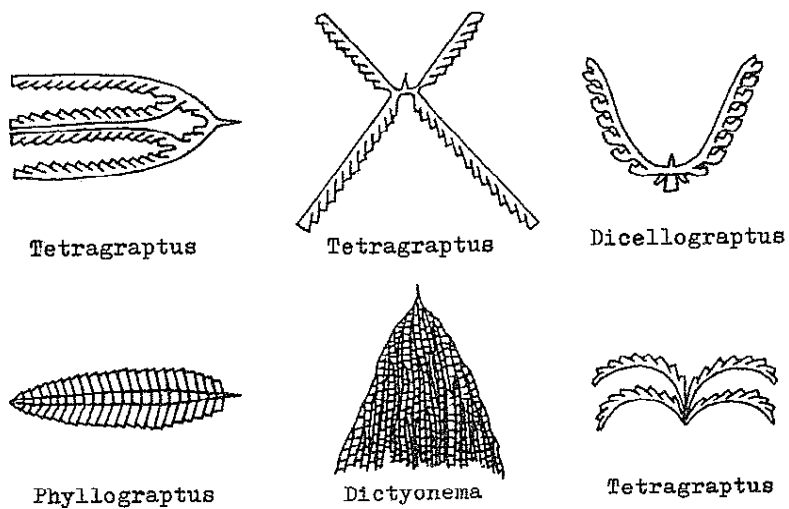

Foto av graptolitter ved Korsmomyra.

Det overlates leseren å finne navnene på dem ved hjelp av eksempelsamlingen ovenfor.

(Foto: forf. -85).

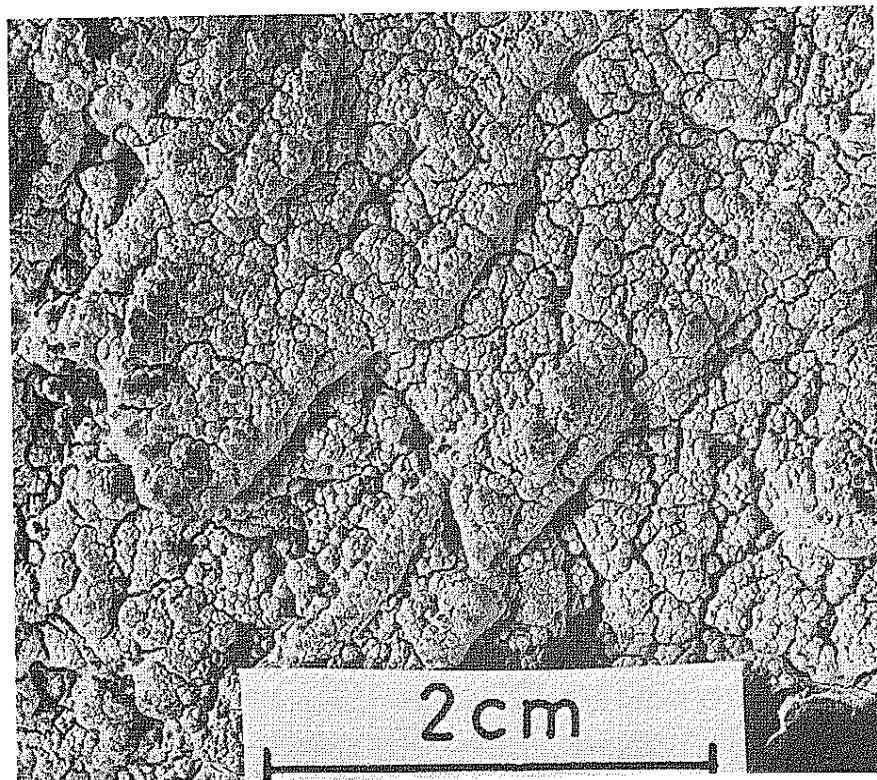
Vaggesteinkollen skogreservat, og områdets sjeldne sopper.

Av Leif Ryvarden

Lengst nord i Maridalen ligger Vaggesteinkollen skogreservat, ca. 1,5 km sørøst for Tømte. Størrelsen er bare 720 mål, så det er ikke store området. Ikke dessto mindre er det en opplevelse å vandre i denne skogen. Det er noen få merker etter tidligere hogst, men ellers er skogen overlatt til seg selv og naturens egne krefter. Storstammet og mørk granskog veksler med flåg og lysåpne partier på sørsiden med en praktfull utsikt over den fagre Maridal. Først når de gamle kjempene faller, enten ved vind eller soppangrep, faller det lys ned på skogbunnen og unge krefter kan slippe til. Stammene ligger i kryss og tvers og danner et eldorado for dyr som liker å holde seg litt i det skjulte. De mange døde trærne er også livsnødvendige steder for hullrugere som hakkespetter, meiser og svarthvit fluesnapper for å nevne noen. Inne i granskogen er bunnfloraen nokså enstonig med blåbær og mose. Det svake lyset som faller inn mellom det tette baret er så dårlig at det knapt er andre som kan makte å leve her i dette skyggelandet. Langs myr og sig blir det imidlertid rikere, og spesielt på vestsiden av reservatet er det en fin flora med endel varmekjære urter som klorer seg fast sammen med ask, lønn og alm. Reservatet ble etablert i 1961.

I en slik naturskog vil det etter hvert innstille seg en likevekt mellom unge og gamle trær som gir et særdeles rikt dyreliv. Her er det mange økologiske nisjer, slik at artsutvalget blir stort. I en kulturskog hvor de fleste trærne er av samme alder over større områder, vil faunaen med en gang bli fattigere. Det er derfor viktig at vi har områder i våre ellers så kommersialiserte skoger som kan være oaser for både insekter, fugl og pattedyr som ellers har vanskelig for å finne egnende leveområder. Vi har en plikt til å ta vare på mangfoldet i naturen.

En gruppe organismer som har særlig vanskeligheter i en kul-

Soppen Cystostereum murrayi – en av Vaggesteinkollens sjeldenheter. Vokser alltid på gran og har en typisk ruglete hvit overflate. Er kjent fra Cuba gjennom Nord-Amerika, Sovjetunionen og Nord-Europa, og så en liten utpost her i Maridalen. (Foto: Leif Ryvarden).

turskog er de soppene som først etablerer seg når trærne er riktig gamle. En gang hadde disse artene en vid utbredelse, i dag er de borte over store områder, og en finner de helst i skogreservater og nasjonalparker hvor trærne får stå til de dør av naturlige årsaker. Det er et privilegium for Universitetet i Oslo å ha et så fint skogreservat så nær som Vaggesteinkollen. Her finner vi et usædvanlig rikt utvalg av vednedbrytende sopp, både de som gjør nytte og de som gjør skade. Nyttene ligger i at soppene bryter ned veden og frigjør næringsstoffer for nye trær og begynner å spise den cellulosen som skogeieren skulle ha solgt

til papirfabrikken. På Vaggesteinkollen får alle arter lov til å etablere seg i likevekt.

På bildet er vist en merkelig sopp som vokser oppe på Vaggesteinkollen. I Europa kjenner vi den bare fra gamle døde grantrær, men i Amerika vokser den på mange slags trær. Opprinnelig ble den beskrevet fra furuskogene på Cuba. Noen vil vel kanskje reagere på at en sopp som finnes på Cuba også kan finnes i Maridalen. Dette er ikke noe særlig oppsiktsvekkende. I motsetning til blomsterplanter flest, så har soppene ofte en meget stor utbredelse og mange er kosmopolitter, dvs. de finnes over nesten hele verden. Soppsporene farer lett gjennom luften med vinden, og er betingelsene for spiring tilstede, ja, så etablerer soppen seg raskt. Soppen på bildet kjenner vi fra et par steder i Nordmarka, helst nede i mørke bekkedaler på de høyeste kollene. I fjellskogene i Hedmark, nær skoggrensen, kommer den igjen og følger så barskogen gjennom Sverige, Finland og Sovjet over til Nord-Amerika. Forøvrig kan nevnes at vi på Vaggesteinkollen har funnet en sopp som vi beskrev som ny for vitenskapen, og som til nå bare er kjent fra to steder til i en finsk nasjonalpark.

Skal du besøke Vaggesteinkollen, så er det lettest å gå opp fra Sørbråten eller Movatn. En kan også følge stien fra Skar mot Tømte, og så ta østover når de verste bakkene er unnagjort. Plantelivet er fredet her oppe, så far fram med lempe, det kommer folk etter deg, og de skal helst ikke se dine fotspor. God tur.

RETTELSE AV ARTIKKEL OM ORIENTERINGSLØP

I fjorårets årsskrift ble orienteringssporten og dens økende aktivitet i Maridalen beskrevet i en artikkel på s. 18-22. Bl.a. ble fotografier fra Televerkets orienteringsløp på Kasa-eiendommen den 4.8.1983 inkludert. For å få full klarhet i hvilken arrangør som sto bak dette løpet, ble det på forhånd tatt telefonisk kontakt med ledelsen i Televerket. Det ble da opplyst at navnet på arrangøren var Oslo Telefonanleggs Idrettslag (OTA), O-gruppen. Disse opplysningene ble det derfor referert til i artikkelen i fjorårets hefte. Nå viser det seg imidlertid at Televerket har to uavhengige idrettslag! Og selvsagt var det det andre, Televerkets Idrettslag (TIL), som hadde arrangert løp i Maridalen den 4. august! Opplysningene kom fra OTA's O-gruppe i brev av 7.11.1984. Vi kan bare beklage at vi har fått gale opplysninger fra Televerket, og at feil idrettslag ble nevnt.

V. Ree

VEDRØRENDE SKOGSDRIFTEN I MARIDALEN

I forrige årsskrift skrev Viggo Ree en artikkel under overskriften "Skogsdriften i Maridalen sett i relasjon til dyrelivet og naturvernet". En noe omarbeidet versjon av artikkelen ble dessuten senere publisert i Norge naturvernforbunds tidsskrift Norsk natur (nr. 5, oktober 1984, s. 146-147, tittel: Naturvern, skogsdrift og dyreliv). Artiklene avstedkom en rekke reaksjoner, bl.a. kan nevnes positive henvendelser fra både skogeiere og førstfolk. Blant de mange reaksjoner var det dessuten et par der synet på disse sakene var noe anderledes. En av disse henvendelsene kom fra Oslo kommunes skogvesen, som behandlet saken på et møte i skogstyret den 9.10.1984. Det ble da vedtatt å sende ut en uttalelse i sakens anledning, og i brev til Viggo Ree av 28.12. anmodet skogvesenet om at denne ble tatt inn i årsskriftet for 1984-85.

V. Ree

SKOGSDRIFTEN I MARIDALEN.

Teknisk rådmanns eksp. av 2. oktober 1984.

Saken sendes skogsjefen.

Skogstyret har i møte 9. oktober 1984 vedtatt å sende ut følgende uttalelse:

I anledning av Viggo Ree's behandling av ovennevnte tema i Maridalens Venners Årsskrift for 1983/84 vil Skogstyret uttale:

"Bystyrets vedtak av 27.1. 1972 hvoretter kommunens skoger skal pleies på en biologisk, faglig og økonomisk forsvarlig måte kombinert med aktivt naturvern, og at forholdene skal legges til rette for et aktivt naturvern, og at forholdene skal legges til rette for et allsidig dyreliv og fiske, - videreutviklet i flerbruksplanen for kommuneskogene, vedtatt i Bystyret 30.9. 1974, hvor det heter at det ved konflikt med foran nevnte interesser skal kravet om størst mulig avkastning av skogsdriften stå tilbake, - er fortsatt gjeldende. De samme prinsipper vil bli videreført i den nye flerbruksplanen som nu er under behandling. Skogvesenet legger stor vekt på vern av alle typer løvskog i kommunens skoger. Vern av svartor og andre edelløvslag har stått på etatens arbeidsplan i alle år. Flere lokaliteter av svartor kan således påvises i tillegg til den som er registrert i trykksaken "Edellauvskoger i Oslo". Og når det gjelder Maridalen er løvskogen idag mer dominerende i landskapsbildet enn den noen gang har vært, og dyrelivet har vel heller aldri vært rikere enn nå i dette området. Skogstyret kan således ikke dele det syn som er kommet til uttrykk i Maridalens Venners Årsskrift for 1983/84 om at Oslo Skogvesen ikke følger de gjeldende retningslinjer. Skogstyret kan heller ikke tiltre artikkelforfatterens generelle fremstilling om moderne skogsdrift så fremt hans fremstilling har ment å favne Oslo kommunes skoger, herunder Maridalen."

Oslo, 12. oktober 1984
For Skogstyret

Jon Lie
Jon Lie
fung. sekretær.

I tilknytning til disse saker kan det opplyses at flere artikler om faunaendringene i Maridalen grunnet skogsdriften er under bearbeidelse. Her vil bl.a. de ulike synspunkter på hva som er et allsidig og rikt dyreliv bli nærmere diskutert. Det kan opplyses at en oversikt over hvor de forskjellige artikler er blitt offentliggjort vil bli å finne i neste årsskrift. Den interesserte leser vil dessuten trolig ha utbytte av dette heftets siste artikkel.

V. Ree

Gunnar Frydenlund - en naturvenn av Maridalen i 52 år

Av Viggo Ree

"Foto: Gunnar Frydenlund" er et uttrykk som har festet seg hos naturinteresserte over hele landet. I årtier har Frydenlund levert bilder til naturbøker og tidsskrifter. Mest kjent er hans serier med glimrende svarthvitt-fotografier i Cappelens storverk Norges dyr og Svein Haftorns ornitologibibel Norges fugler. Frydenlunds blinkskudd fra naturen er forlengst blitt klassikere.

De færreste er imidlertid klar over at en stor del av disse kjente fotografiene er tatt nettopp i Maridalen. Her har Frydenlund oppholdt seg til alle årstider hvert eneste år fra 1933. En utrolig rekke på 52 år med iakttagelser av flora og fauna gjennom vandringer og timelange stunder i kamuflasjetelt og krattskjul. Fortsatt er Frydenlund like aktiv i dalen, både med kikkert og kamera. En sprek pensjonist som runder 80 til høsten.

- Det er viktig å ha noen interesser å være opptatt av når man drar på oppover i årene, sier Frydenlund. Han sitter foroverbøyd i sofaen i mitt atelier med en stor bunke fotografier fra Maridalen foran seg. Samtalen går fort tilbake til forsvundne tider, spesielt om dalen i 1930-årene og fram til 1960-tallet. - Alt er blitt så forandret med årene, sukker Frydenlund, og blar igjennom noen av bildene. Han trekker spesielt fram ett fra Hammeren tatt i 1938, et idyllisk fotografi av en bjørk på en beiteeng med bugnende løvskog og skigard i bakgrunnen. - Maridalen var som et lite paradys på den tiden sammenlignet med dagens situasjon, fortsetter Frydenlund. Han beretter i detalj om landskapet og skogen, om dyrene som fantes her, og om enkeltepisoder der de minste detaljer kommer med. - Tenk, så sent som på 1960-tallet fant jeg både storfugl- og orrfugltrede på samme turen like overfor skolen i Maridalen. Slikt opplever man ikke i dag!

Parti fra Hamneren sommeren 1938. Akkurat her går veien i dag, og vi ser hvilken frodig løvskogforekomst som fantes her tidligere. Den nøyaktige lokalitet er rett nedenfor II-en i Hamneren på kartet bakerst på årsskriftet. (Foto: Gunnar Frydenlund).

Jeg p nsler samtalen over på dagens situasjon, og minner han på hjortedyrene som har økt i antall på grunn av den moderne skogsdriften. - Helt korrekt, skyter Frydenlund inn. - Det var lite av både elg og rådyr i tidligere år, men den store variasjonen i dyrelivet er borte i dag. Årsaken er først og fremst de omfattende endringene i skogbruket. I dag finnes det omtrent ingenting igjen av den gamle skogen. Og når jeg snakker om gammel skog mener jeg selvsagt det vi i naturvernkretser legger i ordet, nemlig skog eldre enn forstatatens hogstklasse 5! Skog med hulltr r og råtne stubber. Derfor har en god del av de så-

Et av Frydenlunds blinkskudd, en vendehals fotografert i flukt på vei til reirhullet med mat til ungene. Denne spettefuglen, også kalt s gauk, er avhengig av hull i råtne trær for   få gjennomført hekkingen. Den var tidligere alminnelig rugefugl i Maridalen, men er i dag utryddet pågå den ensrettede skogsdriften. Bildet er tatt på Hamneren i 1952, og viser en av de mange gamle seljene som fungerte som skigardsstolpe i årevis.

kalte klimaksartene forsvunnet i Maridalen. Du har jo selv undersøkt dette nærmere, og det er nokså mange arter som nå er borte eller har gått sterkt tilbake i antall som følge av omleggingen til kulturskoger. Dessuten representerte husdyrene og de åpne beitemarkene et innslag i dalen som også gjorde området mer variert i faunasammenheng.

- Du har lest igjennom artikkelen fra i fjor om skogsdriften i Maridalen? Frydenlund nikker bekreftende, og tømmer kaffekoppen. Imens legger jeg foran ham skogvesenets uttalelser fra henholdsvis 1. og 9. oktober i fjor. Han leser nøye igjennom. Etter hvert ser jeg at mannen blir blek og nærmest stivner til med papirene i hånden. Plutselig slår han knyttneven i bordet. Den alltid rolige og avbalanserte Frydenlund er med ett blitt sterkt opphisset, nærmest forbannet. Et øyeblikk angrer jeg på at han fikk se papirene.

- Dette er helt forferdelig! Dette er ikke riktig! De aner rett og slett ikke hva de snakker om. Påstanden om at dyrelivet er rikere i dag er rett og slett vanvidd! Jeg er sjokkert. Han slenger papirene foran seg og ser bekymringsfullt, nesten lidende ned i gulvet. Jeg forsøker å skyte inn at trolig er det nok riktig at snauhogstfeltene har produsert mer løvtrær i dalen enn tidligere. - Ja, men dette gjelder jo bare de yngste årsklassene. De gamle løvtrærne, og også de gamle bartrærne, får jo aldri stå lenger! Det er ufattelig at mennesker nå, i dagens opplyste samfunn, ikke har skjönt at dyrelivet generelt blir utarmet når man aldri lar endel av trærne få stå til de dør av seg selv. Den mest levende skogen vi har er den med det største innslaget av døde og døde trær! Og slik var Maridalen før, et eldorado for ugler og spejter, meiser og andre hullrugende arter. Og i tillegg fantes selvsagt alle de vanlige fuglene som dominerer i dag - i stort antall. Det er jo bare et fåtall arter som har klart å tilpasse seg den sterile granplanteskogen. En art som buskskvett er jo en av de som rykker inn på snauhogstfeltene. Men denne arten var enda vanligere i Maridalen tidligere! Da utnyttet den først og fremst beitemarkene. Dessuten var løvskogen og krattvegetasjonen mer variert tidligere. Arter som tornskate og tornsanger var vanlige for noen tiår tilbake, i dag er det kun noen spredte par tilbake i dalen. Det som

Gunnar Frydenlund fotografert ved Hammeren høsten 1938. Han var da 33 år, og hadde allerede kjent dalen og dens flora og fauna godt i 5 år.

dominerer i dag er oppvoksende bjørkekratt på hogstfeltene, og dette er langt fra den mest spennende og produktive vegetasjonen i økologisk sammenheng.

Vi fortsetter samtalen i mer normale former etter at Frydenlund har fått roet seg noe ned, og jeg kommer litt inn på andre temaer. Han beretter om tømmerfløtingen i dalen, om fisketurer og sine første eksperimenter med fotografiapparater og linser. Frydenlund er mekaniker av yrke, og har hatt eget verksted siden 1947. I ornitologiske kretser er han ofte benevnt som "mekanisk trollmann". Hundrevis av mekaniske finesser og utforminger har han klekket ut og laget opp gjennom årene, og mang en kollega har fått hjelp med sine problemer. Selv setter jeg særlig stor pris

på et spesialkonstruert staffeli som er montert på teleskopstativet. Svært anvendelig når man skisser i felt.

Men vi er allikevel raskt tilbake til det som opptar han mest; naturen og fuglene i Maridalen. Jeg foreslår at vi trekker ut i felten. Turen går først til den nedhogde svartorsumpskogen på Skar. - Forferdelig trist, er Frydenlunds første kommentar. - At noen kan gjøre noe slikt kan man kanskje skjønne, men at man etterpå forsvarer nedhoggingen, eller raseringen er det rette ord, som et ledd i oppfølgingen av flerbruksplanen er ufattelig. Spesielt når området var foreslått som edcølløvsskogareservat! Området ble fra faghold karakterisert som svært verneverdig, nemlig verneverdig i nasjonal sammenheng! I Sverige er det nettopp kom-

- Slike doende trær sto det overalt i Maridalen i tidligere år, sier Frydenlund, og holder fingeren foran et spettehull i bjørken. Skogvesenet felte denne kjempen på Maristua høsten 1984, og etaten demonstrerer på denne måten hvorledes man enkelt og effektivt kan bidra til ytterligere utarming av både fauna og flora. Bildet er tatt 22. mai 1985. (Foto: Viggo Ree).

met en ny lov om edelløvskoger. Dersom en grunneier hogger ned en slik skog risikerer han inntil 6 måneders fengsel!

Vi tar en tur oppom mot Nes gård. Jeg vil vise ham noe av skogvesenets siste aktiviteter. Vi stopper ved tuftene av Maristua. Her ligger de store bjørkene som ble hogget ned høsten 1984. - Jeg får håpe de får ryddet opp etter seg til pinsen, sier jeg, og tenker på pensjonistene jeg snakket med noen dager i forveien, som såvidt hadde funnet seg en plass mellom greiner og kvist på det populære utfartsstedet. Vi rusler rundt blant de felte trærne. Frydenlund virker både trist og urolig. - Kunne de ikke spart disse flotte bjørkene, da. Det var jo disse som gjorde området så spesielt. Ordene kommer lavt og sakte. Nesten oppgitt. Jeg leder ham i retning et av mine tidligere favoritttrær, en kjempe av en tørrbjørk som også ble felt i fjor høst. Innenfor griner enda en råtebjørk i horisontal stilling. Begge i et stadium som alltid framviste noe interessant i ornitologisk sammenheng. - Det er grusomt å se slike flotte trær på denne måten, fortsetter Frydenlund. Han setter seg på stammen og pirker nedi et hakkespetthull. - Det er nettopp nedhoggingen av slike trær som har ført til et fattigere dyreliv i dalen, sier han. - Hva skal det nå være godt for? Dette vitner først og fremst om en total mangel på forståelse for hvordan vi skal ta vare på naturens mangfold og artsrikdom. Skogfolkene i dag skal ha det ryddig og pent, helst skal granene stå som oppmarsjerte soldater. Alt annet er uryddige og uønskede elementer! Det frustrerende med disse sakene er at når man påpeker disse skjevhetene i tilknytning til flerbruksplanen, så svarer de tilbake med alle de fine setningene fra retningslinjer og lærebøker. Men det som skjer i virkeligheten er nettopp det stikk motsatte. Det har vi jo synlig bevis på nok en gang her. Denne "å gjøre svart til hvitt"-metoden kjenner vi jo svært godt fra det politiske liv!

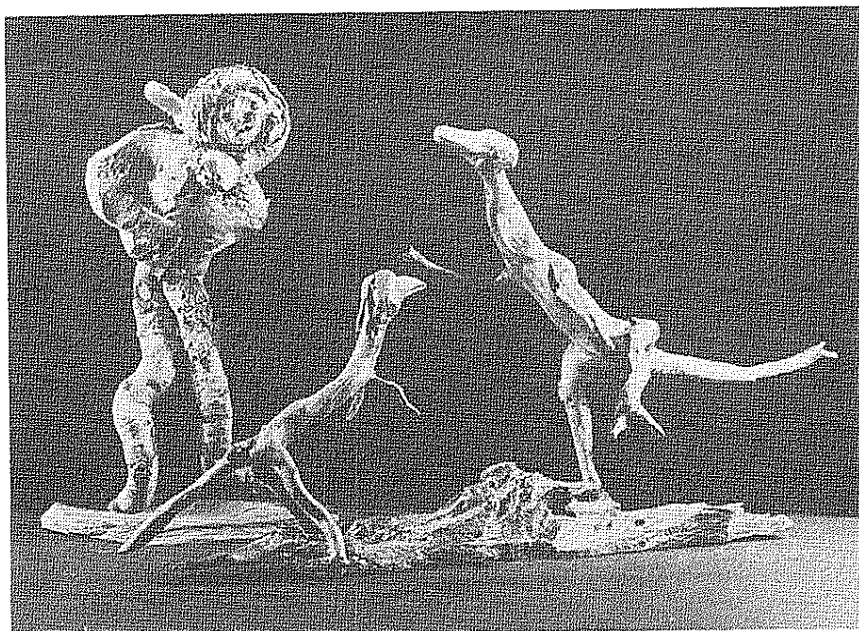
Vi vandrer innover i skogen. Bjørkestokkene lyser opp fra skogbunnen der de ligger ordnet i stabel etter stabel. Det har vært tynningshogst, og vanskelig er det ikke å se hvilken tresort som er blitt prioritert. Det er spart igjen en og annen bjørk, men langt er det mellom dem. Vi ankommer jordekanten i den tynne åkertarmen nordvest for Nes gård. Her er så og si hele den frod-

Frydenlund betrakter bjørk og osp i skogen nær Nes gård den 22. mai 1985. Tynningshogsten skjedde høsten 1984. Han har nettopp lest igjennom skogvesenets skriv av 1.10.1984, der det bl.a. står at det alltid etterstrebes en så rik innblanding av løvskog i barskogen som mulig. I samme skriv står det dessuten: "Det settes alltid igjen lauvskog i overgangen mellom dyrket mark og barskog". Noen hundre meter fra stedet hvor dette bildet er tatt ble samtlige løvtrær i en flere hundre meter lang randsoner hugget ned. (Foto: Viggo Ree).

ige randsonen med de forskjellige løvtresorter meiet ned. Jeg mumler noe om "Retningslinjer for behandlingen" i flerbruksplanen som presiserer dette med varierte og vakre randsoner, og om Haakenstads "Landskapsvern og naturvern i skogen" der det bl.a. står at randsonelvegetasjonen i bestandskantene bør spares. Men Frydenlund orker ikke å se mer. Han virker trist og nedtrykt, og vi går i retning bilen uten å veksle et ord. - Forferdelig, sier han i det vi kjører ned mot kapellet. Han rister på hodet og gjentar ordet på en slik måte at det virkelig høres ille ut.

Det blir en ny runde med prat og kaffe før Frydenlund er klar til å sette kursen ned mot hjemstedet og hustruen på Lofthus. Han

Noen av Frydenlunds treskulpturer fra Maridalen. – Dette er blitt en inspirerende hobby på mine eldre dager, sier Frydenlund, og presiserer at dette er et interessant alternativ til fuglefotograferingen.

viser meg en samling fotografier av røtter og grener. Disse er samlet i Maridalen, og ligner eventyrlige mennesker og dyr.

– Jeg har gått over til disse figurene som fotoobjekter siden så mye av fuglene er forsvunnet, forteller han, og blar i en bok som er laget for barnebarna. Etterpå står vi på steinvollen på Høgås og skuer ut over dalen i sin praktfulle vådrakt. – Du har da vel noe positivt å si, prøver jeg til slutt, og slår ut med hånden i retning Dausjøen. Frydenlund kler seg i pannen.

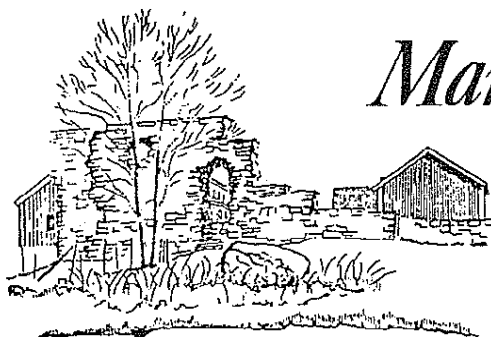
– Ja, selvsagt, sier han. – Jeg har tro på ungdommen. Min egen og generasjonen under meg er det vanskelig å gjøre noe med. Men når disse er borte vil en ny garde med yngre mennesker ta over, en generasjon som er blitt opplært til å ta vare på naturen og forvalte den på en helt annen måte. Derfor tror jeg at Maridalen en gang i framtiden vil kunne bli noe av det den engang var!

Frydenlund setter seg i bilen. Døren smeller, han vinker og

med ett er han borte bak trestammene. En fluesnapperhann synger vakkert fra en gren. Den synger akkurat her fordi jeg har hengt opp en holk like ved huset. Om noen tiår synger kanskje en ny hann på samme sted - uten at noen fuglekasse er hengt opp? Man kan iallefall håpe.

Svarthvit fluesnapper hann fotografert av Gunnar Frydenlund i Maridalen i 1953. I dag hekker nesten alle fluesnapperne i dalen i kasser. Av naturlige reirplasser i hulrom i råtne trær er det kun noen ganske få tilbake.

Maridalens Venner

MARIDALEN
Oslo 8

Postgiro: 2084697
Chr. Bank og Kreditkasse

Maridalen, den.....

ÅRSBERETNING FOR MARIDALENS VENNER 1984

1. Styret

Styret har i 1984 bestått av følgende medlemmer:

Formann	-	Viggo Ree
Nestformann	-	Per Tunsjø
Sekretær	-	Marit Engh
Kasserer	-	Sheldon Reinholdt
Styremedlem	-	Aud Bruun

Varamedlemmer:

Helene Laurvik og Per Pedersen

Revisorer:

Tore Brodin og Inger Johanne Knudsen

Valgkomité:

Jørgen Sundby, Inger Thaugland og Ulf Thorshaug

Det har vært avholdt i alt 5 styremøter.

2. Kontingent og medlemsantall

I tråd med innarbeidet praksis har innbetalingskort for kontingent og purrekskriv til de som sto med restanse for tidligere år blitt sendt ut sammen med årsskriftet. Kontingentinngangen har vært god, og medlemstallet har steget til 556 registrerte medlemmer (82 nye medlemmer i regnskapsåret). For inngang av medlemskontingent vises til årsregnskapet.

3. Maridalsspillet 1984

Representanter fra Maridalens Venner i styret i Maridalsspillet var Roger Bakken og Lise Kvalshaugen, sistnevnte rykket opp som fast medlem dette året. Som nye medlemmer

av spillstyret ble Mette Nordal Freyn og Øivind Øiestad oppnevnt. Disse avleste Jean Støen og Thomas Øvergaard. Årets spill, "Kirkessølv" av Carl Fredrik Engelstad, ble framført på 7 dager, og publikumsoppslutningen var god, men noe mindre enn i fjor. Etter innbydelse til en rekke forfattere har spillstyret bestemt seg for Tor Edwin Dahls stykke "Gutten i steinen" (arbeidstittel) til neste år. Det vises forøvrig til egen årsberetning og regnskap fra Maridalsspilletets styre som vil bli framlagt på årets generalforsamling.

4. Årsskrift

Som i tidligere sesonger har foreningen ved egen redaksjon sendt ut sitt årsskrift. "Maridalen 1983-84" fikk i år stor oppslutning blant bidragsyterne, og heftet ble på hele 68 sider. Stoffet var variert, og inkluderte bl.a. innslag om økende press på dalen i form av trafikkproblemer, orientering og moderne skogsdrift, såvel som artikler av historisk art. Årsskriftet fikk omtale i både Aftenposten og Ullern Avis / Akersposten, noe som resulterte i flere henvendelser fra publikum. Gledelig er det at flere forfattere allerede har meldt sin interesse for det kommende årsskrift.

5. Kontakt med publikum

En informasjonsplakat med opplysning om foreningen, samt representative årshfter og innbetalingskort er blitt montert på postkontorene på Grefsen, Korsvoll og Maridalen. Dette har resultert i mange nye medlemmer. Årsskriftet for 1983-84 er i tillegg til de faste medlemmer også sendt ut til en rekke organisasjoner, politikere etc., og dette har også resultert i nye medlemmer.

6. Ny golfbanesak

Foreningen var i år høringsinstans i forbindelse med en ny golfbanesak. Denne gangen var det Brekke utfartsparkeringsplass som ble foreslått som treningsfelt for golf. "Maridalen golfklubb" har søkt om å få benytte dette området, og Oslo kommunes skogvesen har gått inn for saken. Styret i Maridalens Venner svarte på saken i brev av 11.9., og i samsvar med foreningens vedtekter, ble det protestert på de foreslåtte planer. Det ble bl.a. presisert at ethvert inngrep i dalen i tilknytning til golfanlegg representerer et fremmedelement. Vårt ønske er å bevare det eksisterende kulturlandskap og det nåværende bygdemiljø i dalen for kommende slekter. I likhet med flere andre instanser foreslo styret at parkeringsplassen ved Brekke ble tilplantet med skog. En liten del av området kan eventuelt benyttes som utfartsplass for trimmere i tilknytning til en eventuell sykkel- og gangsti langs Maridals-

veien. I dag parkerer et stort antall trimmere som benytter Maridalsveien sine biler i veikanten ved starten på dalen, og i dette området oppstår det daglig mange trafikkfarlige situasjoner. Saken vil innen årsskiftet bli behandlet av Firlufts- og miljøvernrådet og Helserådet (politikerne). Deretter vil den bli avgjort i Formannskapet.

7. Andre saker

Spørsmålet om ny utgivelse av boken "Kom til den fagre Maridalen", utgitt av Maridalen Skole og Maridalens Venner i 1972, har vært diskutert, bl.a. etter henvendelse fra Maridalen Rotaryklubb, som ønsket å være med som utgiver av en eventuell annenutgave. Styret har diskutert saken, og foreslått at en ny utgave bør inneholde nytt stoff såvel som endel rettelser av det eksisterende. En eventuell tredje utgiver bør imidlertid bidra med endel nytt materiale. Saken ble utsatt til vinteren 1984/85.

Kassereren har anskaffet arkivskap for oppbevaring av årsshefter og diverse papirer i Maridalen skole.

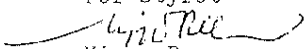
Ellers har formannen som privatperson skrevet avisinnlegg og artikler om skogsdriftens innflytelse på dyrelivet i Maridalen. Problemene i tilknytning til den moderne skogsdriften i dalen vil bli fulgt opp i tiden som kommer.

Styrets kasserer har forøvrig lagt hele medlemsarkivet inn på adresse-etikettsystem. Dette har bedret situasjonen vesentlig i forbindelse med utsendelsene til medlemmene.

8. Regnskap

Det vises til vedlagte regnskapsoppstilling, gjennomgått og godkjent av foreningens revisorer.

For styret

Viggo Ree

Regnskapsåret 1/11-1983 - 31/10 1984.

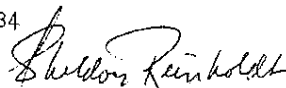
	<u>Inntekter</u>	<u>Utgifter</u>
560 kontingenter	9630,-	
Renter Kreditkassen	680,65	
" Postsparebank	343,-	
Solgt årsskrifter	302,50	
" en bok	25,-	
Årskrift 83/84 inkl. utsendelse		7713,-
Årsmøtet 1983 " " "		2358,80
Styremøter		376,35
Div. kontorrekvisita		1228,-
Arkivskap rep. + nytt		469,48
	<u>10981,15</u>	<u>12145,63</u>
Underskudd	1164,48	
	<u>12145,63</u>	<u>12145,63</u>
=====	=====	=====
Royalty på Maridalsspillet	17243,-	

Spesifikasjon av beholdning :

Kassebeholdning	1093,17
Postgirokonto 2 08 46 97	8652,03
Postsparebankkonto	19195,-
Kreditkassen 6080.63.29951	12755,85
<u>Sum beholdning pr. 31/10-84</u>	<u>41696,05</u>
=====	=====

Medlemmer som skylder kontingent for 1982:	9 stk.
" " " " " 1983:	19 "
Nye medlemmer i løpet av siste regnskapsår:	82 "
Registrerte medlemmer pr. 1/11 1984 :	556 "

Oslo, 1/11 1984

Sheldon Reinholdt
Kasserer

STYRET I 1985

		<u>Tlf.pr.</u>	<u>Tlf.arb.</u>
Formann:			
	Sheldon Reinholdt Grefsenveien 62, 0487 Oslo 4	226171	281400
Nestformann:			
	Tore Furuberg Skarseter, Maridalen, 0890 Oslo 8	425416	
Sekretær:			
	Marit Engh Hammeren, Maridalen, 0890 Oslo 8	423909	463910
Kasserer:			
	Egil Kvande Arne Garborgs vei 20, 0671 Oslo 6	260773	
Styremedlem:			
	Aud Bruun Vårnhus, Maridalen, 0890 Oslo 8	422785	
Varamedlem:			
	Per Pedersen Haugerberget, Maridalen, 0890 Oslo 8	424505	675630
Varamedlem:			
	Ulf Thorshaug Årvollia, 0591 Oslo 5	221761	
- - - - -			
Revisorer:	Tore Brodin, Ødegården, Maridalen Inger Johanne Knudsen, Kasa, Maridalen		
Valgkomite:	Jørgen Sundby, Store Brennenga, Maridalen Olaf Lørenskogen, Lørenskog, Movatn Inger Thaugland, Sørbråtvn. 70 B, Movatn		

NOEN PRAKTISKE OPPLYSNINGER :

Postadresse: Maridalens Venner, Maridalen, 0890 Oslo 8

Postgiro: 2 08 46 97

Bankgiro: 6080.63.29951 - Kreditkassen

Medlemsskap: Enkeltpersoner kr. 25,-, Familier kr. 35,-
Institusjon, forening kr.75,-

Årsskrift: Noen årganger finnes fortsatt: '72, '73,
'75-'77, '80, 1981/82 og 1983/84.
Kr. 10,- pr. stk. + porto pr. sending kr.10,-
Bestill og send penger forskuddsvis pr.post-
giro.

"Kom til den fagre Maridal" - boken fra 1972 er utsolgt.